

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

**Poggii Florentini Oratoris || Clarissimi, Ac Sedis Apo.||
Secretarii Opervm ||**

Poggio Bracciolini, Gian Francesco

Argentinae, 1513

VD16 ZV 12623

Invectivarvm Liber haec habet.

urn:nbn:de:hbz:466:1-14341

POGGII FLORENTINI ORATORIS CLARIS-
SIMI AC SEDIS APOSTOLICAE SECRE-
TARII INVECTIVAR VMLIBER

Et prima in Foelicem antipapam.

Non possum non dolore maximo commoveri / turbas-
riq; animo: & dolorem conceptum etiam litteris ex-
primere: cum videam alterum Cerberum / quem iam so-
pitum arbitrabamur / de nouo excitatum ab inferis:
ad perturbandam religionem / & ecclesiam fidelium peni-
tus euerendam. Quis enim fidelis Christi non como-
ueatur & doleat vehementer: cum videat lupum ra-
pacissimum sanguine olim fidelium depastum / nunc
induere vestem agni: ut pacem ecclesie quam semp
lacerauit / perdidit / afflixit: omni opere studioq; euer-
tit: sub verborum inuolucro / sub ficte humilitatis spe-
cie per alterius dedecus & contumeliam funditus des-
lere velle videat. Quis non ingemiscat & mereat:

Detestatio
acerbitatis
plena,

vinulum aureum in opprobium fidei / vilipendium Christi / contemptum religionis / praesentis seculi ignominiam / a synagoga perniciosissimorum suorum / similium hominum erectum: conari suis oratoribus & litteris pervertere a vera fide sub pacis titulo / fidium principum mentes recta sentientes: Quis deum ultorem non inuocet tante hypocrisis / tante nequitie / tanti dedecoris: Quis non detestetur peruersorem fidei / hostem religionis / auctorem scismatis / antistitem malignitatis: Haec est illa olim morum simulata sanctitas: seculi abdicatio: ficta religio: solitarium domicilium: in quo se deo deditum fingebat / ut illum postea turpiter abnegaret. In quo religiosum se testabatur sub humili vestimento: ut postea tanquam leo rugiens querens quem deuoreret / omnem funditus perderet religionem: ut scisma excitaret / ut scinderet inconsuetam tunicam saluatoris: ut tanquam alter Maumetes nouam atque infandam haeresim fabricaret. Miror Dei patientiam tam diu hoc exitiabile portentum orbis / hoc infandum monstrum / hoc nepharium ostentum inultum sinere inter homines versari. Sed cum dei iudicia sint occulta: qui hypocritam propter peccata populi regere permittit: illud magis admiror: esse a deo quosdam non homines / sed beluas immanes sub humana forma / stupidi cordis & insulsi ingenij: ut credant ab illa sententia scelerum Basiliensium damnatae synagoga: aliquid boni / aliquid honesti / aliquid religiosi prodire potuisse. Et quisquam a deo stultus insanit ut putet illam perditissimum hominum conuenticulam aliquem nisi monstruosum edidisse partum: & nedum pontificis / sed vilissimi quidem sacerdotuli creandi potestatem / nisi a diabolo & eius sequa ob permissam. An est aliquis a deo mentis inops: ut hunc sathanae alumnum asserat rudem / indoctum / subdolum / rapacem / & sola auaricia insignem: hanc dignitatem nedum capere / sed cogitare animo potuisse: Qui cum debuisset superiorum turpitudinem infra proprios parietes contegere & tenere / stulticia suam detegit omnibus: ut aliquid satis verbis & litteris postquam re nil potest / se facturum ostenderet. Non intelligit se tanquam vilem meretricem verecunda iura referare: omnibus sese auctorem scismatis profiteri. O labe seculi, O dedecus orbis, O macula humani generis sempiterna. Quid sceleratius / quid peruersius / quid perniciosius Christiano: quam abnegare susceperam fidem: quam architectum scissurae ecclesiae se praebere: quam scandalorum factorem: quam homines verbis alligere ad perniciem ante

In Basiliense
concilio

manum: q̄; suadere ut ex fidelibus deteriores infidelibus homines fiant: Quid amplius cuperet Arius/aut quibus pueris hereticus: si inter viros versaret: Quid ipse sathanas/si corpus mortale susciperet/aliud satageret: q̄; qui in scismate conuictus interitum animarū: Sed magis demor insaniam illius execrandi idoli adeo stupore opp̄ssam/adeo stulticia & cupiditatibus excecata: ut mentē audeat contra christianoꝝ principum atq; optimorum. Et præsertim regis Francie: cuius animus semper firmus atq; inconcussus stetit pro seruanda unitate: semper hęsit uero vicario Christi: semper Eugeniū/ & nunc Nicholaum uirum sanctissimū pontifices summa coluit ueneratione. Verum quid non audeat mens opp̄ssa facinorosa: retributa erroribus: stulticia demersa? Quid uero non tenet animus in scismate entritus/dolis & fraudibus assuetus: Legi nuper oblatum mihi exemplar cuiusdam non epistolę/ sed somnii hominis delirantis: qui qd' dicat aut scribat ignoret. Et certe arbitror illum cuius nomine scripta est/ quid ea ep̄la cōtineat inscium/ nō intelligere quæ sunt scripta. Quid em̄ sciat qui nunq; sras didicit: nullam unq; necq; prophanā doctrinā perceperit: nullum dei præceptū legerit: Sed tamē tanta scelerata referta est: tanta uerborū magniloquentia: tanto ambitu sententię: ut qui ab Amedeo dicta nesciat/ ab aliquo ex prisca illis doctissimis uiris Romanis pontificibus profecta putat. Gregoriū aut Leonē loquentē existimares: non eū qui sras nescit/ qui sacra ac pphana eodē loco habeat: qui religionē in sc̄sum uertit: qui scisma ad querendū aurum in dei ecclesia excitauerit: qui uinitatis / hoc est ipsius dei hostis acerrimus tanq; naufragus & nudus/ omni spe auxilioq; destitutus/ mendicando ac mētiendo omnīū spem atq; auxiliū imploret. Sed nil tibi proderit summa lata uerborū fucatio: nil ille peruersa uia quem te dicis habere unionis appetitū. Notus es omnibus/ nota mens/ nota facinora. Itaq; alias fallacias queras oportet cum in his parum processit calliditas tua. Multis scisma detestatur. O peruersum sanctitatis genus: cur potius scisma q̄; teipm huius scissurę principem detestaris. Cur non abhorres scelus tuum qui illud scisma constasti? Cur non odis pertinaciam ac peruiciā tuam: qui fabricantibus scissuram ecclesię/ fomentū ac robur addidisti? Nam quis fecerit illam barbaram in surum dominiū incitauit? Amedeus. Quis illorū insaniam contra Eugeniū excitauit? Nempe Amedeus. Quis pecuniam illorū cupiditati porrexit? Hic idem Amedeus. Quis est in idolum aduersus Christum erectus? Amedeus. Et tu scisma tibi odio esse dicis: unitatem appetere profiteris: qui unitatis hostis acerrimus illis gladiatoribus arma porrexisti: quibus scinderēt incōsultilem tunicā Iesu christi. A te malorū oim̄ fatore tanq; a p̄cipuo fonte causa exorta est omnīū ecclesię calamitātū. Tu suator/ impulsor/ adiutor/ auctor archiectus huius tam p̄clari operis extitisti. Tu in diuisione ecclesię falsam hereditatem subripuisti: ut tibi partem poneres cum iniquis. At q̄; humiliter draco loquitur vorax: q̄; submisle: q̄; molliter/ ut pacem ecclesię uideat appetere. Cur non illa præbes poplō christiano quā ab ea solus per summū scelus eripuisti? Cur non cedis aliene dignitati: Cur nō renūcias fastigio a te per summū dedecus occupato? Quis nati te uestibus alienis: tanq; olim coruus carterarū auium plumis. Depone illas potius q̄; in uito eripiant. Abijce fucatam dignitatem: abijce supuacuas pompas. proijce alienum nomen. recognosce te Amedeum esse: hoc est latorem scismatis/ diuisionis artificē/ omnis tempestatis quā quassat ecclesia auctore. Sed qd' ridiculosum est/ & mihi risum mouit: plurimū extollit conditiū/ ut appellat Basilicę. & suā prophanationē a Deo dicit prouenisse. Magno profecto fuit deo cura: excitare alterum sathanam qui fidem suam peruerteret: qui tartari ianuas patefaceret/ quo ipse suiq; cultores essent descensum. Magna Amedei merita apud coelestes erant ut omnes eniterent scisma fieri: ut ipse in throno sathanæ constitueret. Nam q̄; in illa sceleratissimorū factione hominū tuas vires/ tuam auctoritatē/ tuam fidē col-

In Amedeo
um scisma
tis auctore.

fores: recte facis iniquis cum iniquis animo & sententia cōuenire. Quis em̄ igno-
rat qualis fuerit illa tumultuaria iniquatissimorū hominū manus: Quis non no-
uit quales viri / q̄ nepharii / q̄ reprobi / q̄ scelesti in illa sentina nequitie fuerūt ver-
sati: a postate: fornicarij: incestu: raptores: trāsflugae: turpi conuicti crimine: blasphem-
ia: deo & suis superiorib; rebelles. Rex deniq; precio & merce de a te corruptore
conducta: illa colluuius fuit quae Basileam profecta est te duce: ad explendas vas-
rias libidines & impunitatem suorū scelerū consequendā. Aderāt suis decretis co-
quillarij: factores: piscatores: stabularij: medici: & om̄s illarum gētiū barbaries
spurcillima: quae spiritum sanctum velati dormientem & somnolentum suis voc-
ibus & clamoribus excitarent: illum ex tabernis & coquinis excitatū innocabant /
ad rem profecto piam: ut scisma introducerent in populo christiano. Egregium
sane opus: & Amedeo illius fatore precipue laudandum: non concilium / sed do-
micilium seditionum: diuersorum iniquitatis: habitaculum facinorosorum: pers-
fidie domus: conuentus ac concursus hominū perditorum: ut si quis illam mult-
plicium scelerū colluuiem diffinire velit: meretricum & lenonum / sordidorūq;
hominū conuentum rectissime appellet. O bone deus: apud tam sordidos homi-
nes: tam infimos: tam malos: tam nepharios: tam sceleratos ego ullum bonū ho-
minem: nedum spiritum sanctum potuisse esse crediderim: apud hanc vilem pla-
beculam: orbis putridam fecem ulla ponendi aut creandi Pontificis auctoritas fu-
ille putanda est: tam perditis hominibus ullus bonus fructus prodire potuisset /
extimandum videtur: At arbor mala nequaq; bonos fructus potest facere. Sed
malam fuisse qui ex ea descendit om̄ibus fructus demonstrat: hoc est diuisio ec-
clesie fidelium edita in caput tuum. Abi in malum cruciatum cum ista hypocrisis
peruersa ac fraudulenta: cum ista e verborū fallacia. Tu ne dei ecclesias / nulla ur-
ais ductus ambitione / per tuos satellites gratis / nulla spe pposita scindere procu-
rasti: Tu tantam in om̄i genere tuo labem: tantum fidei nostrae vulnus: tantum ob-
probriū christianae religioni: nullū ob premiū infligere voluisti. At minime cupidū
dignitatis pontificalis scribis te fuisse. Quid ergo te impulit: ut homines illos perdi-
tos auro / spe / premio / precibus: per quosdam quos nouimus corūperes: ut tibi
fauerent induceres: ut te eligerent cogeres: nisi mens ceca cupiditate dominandi /
& auri auaricia est uans ac feruens a ambitione. Tu ne tot pecunias ut nil tibi pro-
desse in casum effudisti: Tu ne gratis / nulla alia spe motus / animā sathanę des-
pondisti. At credo illorū auctorū patrum grauitas / morū sanctimonia / auctoris
cas te mouit illorū virtus te decepit: & ad credendū eorū decretis te inuitauit. Ho-
mo simplex eras / rudis: atq; illorum pueritatis ignarus / impulsus / deceptus / elu-
sus fuisti. Profitearis saltem stulticiam tuam / ut maliciam fugias. Satiū est em̄ stul-
tam q̄ malū videri. Sed neq; deceptus es: neq; errore prolapsus. diutius excogita-
tum / premeditatū / prouisum hoc tuum consiliū fuit. Tu omnī rerum machina-
tor atq; instructor: tu scismatis suasor atq; impulsor extitisti. Et nunc tibi displice-
re ecclesiae calamitatem simulas scriptis tuis: & pacem querere quam tuis fraudi-
bus abstulisti: & eo vulnere afflixisti ecclesiam / quo plurimorū mortalīū animę pe-
riere. O bone deus: ubi nam gentium sumus: inter quos viuimus: quib; in mo-
ribus & famur: q̄ om̄ia sunt corruptione hominū peruersa. Latio ac fur quēnti-
tudinem non seruari: leno pudiciā probat: sicarius odit crudelitatem: auarus gaudet
liberalitate. Summa & huius hominis pestiferi pietas / matris seruandę. Posteaq;
fuerit publicus matricida: pre se fert voluntatē eius quam substulit de ecclesia uni-
tatis: magnam pacis cupiditatem: cum intulerit fidei nepharium bellum. Nempe
cedamus eius verbis: nam factis conueniunt. Multa enim signa illius cupiditas
tis ostendit. Missa faciāmus omnia. partem enim retuli quae ante tempora Eus-
genij homo plenus religione patrauit. Quid post eius obitum: ut ostenderet se

In concilio
res

Tempore &
morū puer
sitatis accu-
satio

IN ANTIPAPAM

cupidum unionis: Exultauit primū gaudio / tanq̄ hypocrita solus regnatus. In
de plures cupedenarios pro Cardinalibus effecit: tanq̄ leticia gestiens: in densio
nem omniū gentiū / & illius opprobriū dignitatis: cū ab homine indignissimo nul
la queat dignitas proficisci. Auxisti numerū egenorū / leticiam minuisti. Quid sibi
vult hac ampliatio / v̄ potius dignitatū inquinatio: Num hoc spectat ad unionē
querendā: Num amplitudo beneficiorū / quæ tuę subdunt temeritati: Num spes
auctoritatis augenda: Num cupiditas augmentandæ obedientiæ / te tam libe
ralem aliene rei reddiderunt. Triumphū te agere aestimasti ex hac tam prædara ri
diculorū hominū expectatione. Vt reges & imperatores solent in bellorū victo
rijs / aut urbium expugnatione in signum leticiæ aliquos excellentes viros eques
stri dignitate ornare: ita tua stulticia despondens sibi victoriam ex interitu Eugē
nij: plures alienis vestibus personatos / rubicūdo pileę tanq̄ mimos ridiculos ex
ornasti / in euerfione ecclēie tuę ignominia memoria sempiterna. Non fuisse hac
fatis ampla tuę voluntatis indicia: aliud non inferius opus a ddere voluisti. Mis
isti euefugio qui a duolarēt ad orbis principes: ut te velut alteram deo dedicatam
statuam Moloth adorarent: ut veram abnegarent fidem / heresim sequerent. De
niq̄ non ad unitatē peruefugandā / sed ad ferenda scādala verbosus ac loquaces
homines destinasti. Sed quantus omniū gentiū non risus / sed derisio tuę vanitatis
& stulticiæ habita est. Reiecti omnes / abdicati / repulsi a sermone: a congressu ho
minum semoti: & omnes tuas promissiones / quas plurimas & variā obutulerunt
am tuorūq̄ contagionē ut serpentis veneficiā abhorrebant oblati / quibus ad cor
rumpēdos synceros animos utebatur / ut rem nephariā spernebant & respuebāt.
Nonnulli quos noui viri modestissimi / pecuniā ultro promissam / castra et dominia
contēpserunt. Omnes a te artes / omnes machine a dhibite sunt / ad animos recta sentie
tes expugnādos. O mirum sanctitatis genus / & cunctis sæculis inauditū. Quod
boni & sancti viri virtutibus efficere solent / tu huius sæculi de decus pecuniā ten
tas. Antichristus dicitur cum veniet auro atq̄ argento hoies corrupturos. Hic alter
antichristus exortus est ante tempus: qui mentes hominū pecunijs / promissisq̄ a
vera fide peruertit: qui prædicat contra Christū. qui fidem in gehēnam ignis impel
lat. Sed plus valuit corū quos corrūpere conatus es virtus / q̄ tua nequitia. Peristi
terunt singuli in fide recta: & tuis exploratoribus vel corruptoribus potius repul
sis / tuam pecuniā deriserunt. Et tu scribere audes & litteris tradere tam impudēs
menda ciū: te querere & optare ecclēie unionē: te velle sequi conciliorū auctori
tem. Non pudet tantę vanitatis: tot mendaciorū ut aiunt inuentarij. Scio te cupere
ut illud tantū Basiliense non conciliū / sed discidium / haberet aliquā in qua funda
mentū tuī erroris est apud hoies auctoritatē. Sed quę auctoritas esse potuit in se
leratorū / perditorū / phariseorū synagogula: quę dignitas in tam abiectis hoibus:
quos ego qui sum pusillus / nollem domi meę essent coci / ac fartoris loco: Desine
iactare amplius inane ac nullius momenti tuī cōciliabuli cōtemnendi nomen. De
sine proferre ea a te tuendū arma quibus periclitaris. Desine aliquādo desipere:
& redi ad sanam mentē. Quid em̄ te mouet amplius / ut in tua cōtumacia reproba
da p̄sistas: Vides omēs orbis reges a te dissentire / & sentire nobiscum. Vides oēs
principes christianos nobis credere: nobis fauere: detestantes scissuram tua opera in
Dei ecclēsia introductā. Vides Germaniā totam aliquā diu tuis strationibus seduci
& tiam te abiecto defecisse: & nos Nycholaum verum pontificē recognoscere.
Vides Galliam / Angliam / Hispanias omēs / Boemiā / Poloniā / Hungariā no
strum Nycholaum verum Iesu christi vicarium profiteri. Omnes detestantes sa
cificant vero deo: solus tu derelictus / cōtemptus / abiectus / prostratus / omni spe
auxilioq̄ destitutus iaces infamis / abditus: in dominio tuo reclusus. Non miror te
pacem ducere velle: cum amplius bello uti nequeas. No miror si deponere hone

Antichristo
foelix com
paratur

Basiliensis
cōcilij dete
statio.

ste cupis quod turpiter usitatum amplius retinere non vales. Nulli iam tibi nedum
 animam suam / sed ne numos quidem credunt. Quid igitur tibi reliqui est / prater
 spem meram? Quid est amplius in quo confidas? Quid molestus es regibus &
 principibus reliquis? Quid eorum aures sapientius obtundis? Quid iporum animam mas-
 lis artibus tentas? Quid omnes filios vocas: cum te nullus in patrem recognoscat?
 Expugnare aliquando a diuturno somno: & te Christianum aliqui fuisse cogita. Re-
 di ad saluatorem quem abnegasti. Petrus apostolorum princeps. Christum saluatorem nos-
 trum magistrum suum negavit: et veniam postea errati meruit confessione peccati.
 Imiteris factum illius: & te errasse aduersus Dominum aliquando fatere. Nam si perse-
 ueraueris amplius in hoc errore / consequeris preter damnationem celestium / infamiam
 omnium sempiternam. Quam enim tui memoriam ad posterum demandabis? Quod nos-
 men relinques? Narrabunt futura secula ad notam tui generis perpetuam: fuisse
 olim quendam peruerso nomine Amedum: qui non amator / sed hostis dei fuerit:
 virum seculi ignarum litterarum / indoctum / imperitum: in quo nulla singularis virtus il-
 luxerit: cuius nullum laudabile opus extiterit: qui semper ad expilandos numos inten-
 tus fuerit: christianos exinanierit: ecclesiarum bona abstulerit: ad coacervandum the-
 saurum hominem atarum / astutum / callidum / subdolum: singulari cupiditate: cuius omnis
 vita questui intenta / nullam turpem lucri conditionem omiserit: cum diutius homi-
 nes lacerauerit / tandem ad dissipandam ecclesiam deuenisse. Hunc dicent semper fuisse
 habitu militari laicorum / procul ab omni religione constitutum / procreasse filios. Deins
 de defuncta uxore / in dicto concilio Basileam venisse (aliquando enim concilium fuit
 in specie a quibusdam inducitur) pontificatus ecclesie per dissensionem adipiscendi. Sum-
 pto hypocritarum habitu / velle vili secedente a turba: aliquamdiu inter hypocritas
 sallos ad religionis ostentationem versatum. Hunc eundem postea inter pontificem Con-
 cilio / dissensione orta / partes tutandi Concilii cepisse: ea spe cuius effectum vi-
 dimus consecutum. Eundem deinceps nephariam illam scelestissimorum hominum con-
 uenticulam suis aluisse sumptibus: suis opibus sustentasse: incendisse illorum animos:
 faces ac ligna ad excitandum incendium subministrales: sua forem / impulsorem / aucto-
 rem scismatis extitisse. ut veluti alter Diocletianus persequeret fidem Christi. Nunc
 defuturum omni fauore / fraude / & dolo cognito derelictum: querere litteris & nuncijs
 corrumpe ceteros: & adducere in errorem suum. Hæc ergo qui audierit futuri ho-
 mines / none id monstri imanis loco ducent? Nonne hunc detestabunt? None af-
 ferent aut natum non oportuisse aut quod primum natus fuit / ad externas orbis insulas
 deportandum? Multa quondam in terris monstra fuisse perhibent humano generi
 perniciosa. Gereonem & Busridem crudeles fuisse tradunt. At hi omnes in corpo-
 ribus hominum crassabant. Huius nostri / ad quod perdomandum alterius Herculis
 vires essent nobis implorande / rabies vesana etiam in animas debacchat. Quo er-
 go grauior est anime quam corporis iactura: eo napharium huius nostri scelus est dete-
 stabilius iudicandum. Illi enim in rem caducam ac mortalem sequebantur: hic in rem im-
 mortalitati donatam exercet suam crudelitatem. Impatores nonnulli aliquando christi-
 anos persequerantur / corpora tamen tormentis varijs subijcientes: ex quibus animarum
 gloria donabat. At iste corpori blandiuit: ut perdat animas / & mortales reddat. O
 perditæ lanista. O carnifex defunctorum: num te actorum poenitentia / quæ tu semper men-
 te effera in contemptum fidei / in perniciem fidelium collocasti? Non horruisti nomen scis-
 matis / quod est in tuo fanatico capite fabricatum? Nonne expauesisti usurpare Ponti-
 ficis nomen: cuius nostri te indignum ac immeritum semper extitisse? Non perhorruisti ha-
 bitum / velle / cultum / religionis ornatum: quæ tu omnia ex salutaribus ad pernici-
 em contulisti? At enim cum singula ridenda sint vel potius deploranda: hoc præci-
 pua stulticiam redolet & magno risu dignum. Hic omnium qui unquam fuerunt / sunt /
 aut futuri existunt infelicissimus: qui fidem / religionem / unionem / pacem / cõcor-

Foelcis sta-
 tus & vita.

Diocletian.

In te hit in
nomen.

L.Sylla

diā substituit: noīat se foelicem. Si nepharia scelera / si deo & ecclesie bellū indicere /
 si impium / si malum / si scismatis auctorem esse / foelicitatem potest afferre: non fo-
 lum foelicem / sed foelicissimū esse contendā. Sin vero ut olim Lucius Sylla in foeli-
 ci victoria: cum Urbem incendijs / rapinis / cedibus / ciuium p̄scriptionibus reple-
 set: in urbis tanta calamitate se foelicem noīauit. Tu item in scismate populi chri-
 ni euerfione sancte matris ecclesie / in animarū naufragio / te foelicem tot malorū
 causa audes appellare. Quid abest / quin sis oim mortaliū execratioe / oimū viū-
 tium odio dignus. Quae em foelicitas potest esse / secleri & impietati coniuncta.
 Si legisses apud excellentes doctrina viros / quae res pariat foelicitatē: cum sis ab il-
 lis admodū remotus: nunq̄ illius nominis dignitatē tua impudentia macullaret.
 Considera aliquando quid illud nomen requirat: & tu qualis existas tuis operibz
 perpende. Excute animū: refera cogitationes: & an in illis aliqua lateat umbra fo-
 licitatis scrutare. Pigebit mihi crede hoc nomen tibi indidisse nimis / a vero alienū.
 nisi in subuersione ecclesie a te edita / foelicitatem tuam repositam arbitraris. Et ve-
 luti qui castra & militiam sequuntur cum quempiam spoliarunt / rapinas & spolia
 lucri nomine appellantes: ita & tu scelus / perfidiam / dedecus / insaniam foelicitatē
 appellas. Sed oro ut quod est difficillimū / teipm saltem meis verbis a dmonitus re-
 cognoscas. Reuoca paululū mentem ad tuę foelicitatis tam p̄clara principia: &
 qualia illius exordia fuerit meditare. Aduerte quae so animū ad illam tuū in fatha-
 ne thronum deffendā assumptionem / & cunctis gentibz detestandā. Inspiciamus
 a quibus hominibus tua p̄sumptio facta est: q̄ bonis: q̄ sanctis: q̄ religiosis. Qui
 ergo tui solij artifices extiterūt: ut ex eo Foelicis nomine fueris xp̄ficatus. Homi-
 nes certe summe auctoritatis / summe prudentie / summe virtutis: apostate: per-
 di homines: fraudulenti: corde improbi: animo facinorosi: detestandi. fa ciligij in-
 mes: ex turpitudine oimū gentiū a te collecti. qui ne infamam quidem ullam di-
 gnitatem nedum summā / aut oculis aspicere / aut mente cōcipere potuissent: per-
 ditū sat hanc alumni: viri scelesti: oimū ignominia noti: nati ad partum: ad fartien-
 dum ventrem creati. Sed referamus hanc veluti p̄toriam cohortem p̄clanilla
 morum militum / ad crucifigendū verum Christū in Pilati atrio congregatā. Italicū
 ut aiunt quattuor. At ex qua Italia: explicā illam paululū. Ex Gallia cisalpina ex
 his gentibus quibus Italia nouerca est: oīes tibi serui a scripticij / tibi subditi / quis
 bus impare posses: de industria a te in perfida acie collocati: homines qui corpus
 & animā pro te perdere essent parati. O Italiam mendicam: ne dicam inopem ex-
 cellentibus viris. Siquidē ex oim ornamento Italicū non reperiunt nisi cisalpini ho-
 mines / rustici / ignobiles / contēpti / abiecti p̄ ceteris: qui ad electionem ut volunt
 Pontificis deputent. Sed summo consilio atq; adeo egregia consiciētia a te factum
 fuit. voluisti em reliquam Italiam esse tanti sceleris participem: tanta nota turpitu-
 tudinis infamem. Gallicos item quattuor dicunt fuisse: non ex vera Gallia / quae
 floret excellentissimis / probatissimis / atq; honestissimis viris: sed & ex illa interclu-
 sa siluis ac mōtibz / patria sordida ac rusticana: quam Sabaudia vocant / certe sub-
 ditam imperio tuo: quos tuę libidini subditos atq; addictos tuę seruituti voras: qui
 qd cuperes non negarent. Totidem Germani ad officinam illius idoli conueni-
 runt. Atqui homines: s̄ij boni / somnolenti / stupidi / stertentes: nunq̄ sobrii: hominibz
 odibiles & deo: qui vitii an mortui essent / vino atq; epulis obruti non dices-
 neres. Sunt in ea natione plurimi viri egregij: prudentes: docti: sobrii: oimū virtute
 cumulati. At ex his nullus assumptus est: sed qdam animo & corpore peruersi: in
 quibus nulla virtus esset: nulla consiciētia: nulla doctrina. Totidem attulit Hispania
 portenta quaedam nature / non homines. Referta est em ea prouincia hoibus do-
 ctissimis / ornatissimis: nulli eorū est hoc munus nepharium demandatū. Ex infima
 eorum sece quidā delecti sunt / qui illi optime nationi inurerent infamiam sempit-

Incōciliato
res.

ternam. His omnibus luminibus orbis tam preclara data est potestas vituli aurei
fabricandi. Ad horum preces / vel potius ad horum coquinae fumum / ciborumque ac
potus nitorum spiritus sanctus illectus accessit. Hi auro / spe / premio / promissis cor-
rupti partim iudeis / partim infidelibus deteriores: quidam & Maumeti lege pros-
secuti: quibus fidei iactura summum lucrum erat futurum: hunc egregium pastorem
omnium lupum excitauerunt. O rem dignam memoria posterorum. O foelicitatem
cunctis saeculis praedicandam. Tu ne foelix talium virorum opibus esse potes. Tu
talium portentorum horrendum actum foelicitatem appellas. Abijce quae de deo
ceps hoc tibi funestum nomen: quod maius est quam turba ignavia & conditio requirat.
Noli amplius teipsum fallere. Noli ulterius decipere populum Christianum. Fatere ali-
quando te esse quod es. Redi ad praesicos mores: priorem vitam assume: suscipe bo-
ni hominis cogitationes: recede in gratiam cum deo: amplectere hominis benivolentiam:
abijce onus conscientiae / quod te dies noctesque torquet ac vexat: necesse est.
Nullum est enim tormentum grauius maleficorum conscientia. Redi ad meliorem vitam
& incipe tandem sapere in extrema etate. Depone aliena ornamenta: & quod tu
pater occupasti / cum aliqua dignitate deponere. Vestes non tuas relinque: sibi tua
assume. Abijce inanem pompam: emendatam dignitatem sperne. Abijce curam
illius non condilij / sed latrocinij Basiliensis. Respice cogitationes barbarae fecis / il-
lius nephariae collusionis spurcissimam factionem: in qua nulla inest fides / nulla
auctoritas / nulla religio: lenocinium non condilium appellandum. Reijce decreta ebriorum /
ac somniantium somnia eximanda. Quid enim auctoritatis habere possunt per tu-
multum stultae plebeculae / precio & pactione corruptae: ad evertendam fidem scelerate
constitutiones. Nepharia hominum turpissimorum factio dicenda est: qua a Christi vica-
rio desuere. Ita nequaquam in ea vires tuas collocares. Nequaquam in ea ullum robur / ul-
lam praesidium speres. Res enim leuis est atque inanis / quam totus orbis odio habet:
omnes homines detestantur. Amoue a tuis actibus illorum arma quae nepharia fuere
ad matricidium comparata. Amoue illorum statuta / quae auctore spiritu nequis
sunt conscripta. Mala semper eorum fuit mens: peior animus: pessima opera:
omnia ad ecclesiae calamitatem spectantia. Consule iam famam tuam: consule hono-
riconsule aetatem. Et quid de te homines loquantur & existiment paululum conside-
ra. Vixis in totius orbis despectu: omnes execrantur scisma: te satorem / instigato-
rem / impulsorem / auctorem illius affirmant. Remoue hanc a tuo genere labem.
Hanc maculam a te aliquando amoue. Non relinquant hanc maledicendi posteris
occasionem. ut te caulam scismatis huius singuli iudicent: & nomen tuum velut
tibi blasphemum hominis horreant. Qui si iudicium hominis contemnis: si despicias in-
famiam: si hominum opinionem spernis: saltem mouearis timore Dei / qui nullum
facinus sine esse impunitum. Moueat te damnatio anime / nisi resipiscas: alia leuio-
ra sunt: & ad tempus duratura. Anima iactura est immortalis: quae (nisi te con-
gas) cum reliquis hereticis aeterno igni erit perpetuo crucianda.

Exhortatio
ad eundem
inuidiosam.

IN F. PHILELPHVM
 POGGII FLORENTINI IN PHILELPHVM
 Inuectiua prima pro Nycholao pulchra & elegans.

Mpurissimam atq; obscenissimā feculenti oris tui non satyrā, sed vomitā; in virum purissimū & continentissimū Nycholāū nostrum nuper a te versibus naturam tuam representantibus editam/legi non sine summo mentis dolore: oblatam mihi a quodam qui aegre ferebat vitam castissimi viri/ a monstro omnium teterrimo impugnari. Dolui quidem primum verborū obscenitatem: ut quibus ve factis a te cōfictam ex arcula putrida labefactę cōscientię tuę/ in eum qui semp̄ est habitus vir tui dissimilis vita & morib; integerimus. Dolui quoq; tanta mentis vertigine te oppressum: ut auderes tuę vitę deprauate labem alteri obijcere: & ea reficere auribus

legentū/ quare ne iniquitissimus quidem nebulo sine summo dedecore posset exprimere: quare tu notus morum censor/ in maledicendi cōsuetudinem introductus. Illud etiam aegre tuli: eum quem doctum hoīem putaram (nam de peruersitate animi nunq; dubitavi) adeo efferi studio eliquendi/ suę facultatis immemorem: ut neq; de quo scribat/ neq; quare scribat ob mentis imbecillitatem cogitarit. Nonne erubuit illi ac pudicię hostis nepharius? Nonne inquam licet sis pallidus vel parululum rubore perfusus es: cum ea litteris mandabas/ quę ne cogitare quidem sine pudore homines possunt? At ea a te prolata plena dedecoris & obscenitatis sunt: tuę turpissime vitę: tuę exulceratę a vitij mentis testimonia certissima. Tu nisi effes spurcissimus omnium quos nostra ætas tulit: nunq; profecto te in sceno villis morum verborū tanq; imunda sus libens voluisses: vuluam/ tentiginem/ priapum/ & his similia versibus tuis admiscens: in dedecus ut existimas alterius: ac id omne recidit in illam faciem tuam impudicam. Lenonū & meretricij/ quibus nullus inest pudor: qui apertam impudicię artem exercent/ est ista loquendi scurrilis procacitas ac petulantia: ut ea tractent/ ea loquantur quorum iam artificium profitentur: qui tamē honestatis imperterriti/ & latibula sibi querunt: & in vulgus verentur proferre & ea quę sunt actū secretiora. Hos cum videam te imitari: & ea mandare litteris/ quare etiam prostituti & meretricarij verentur verbis proferre: velle ut eos in scribendo de rebus cōmunitibus aduocasses. Docuissent te non quidem pudice ac caste loqui: nam id frustra niterent: sed saltem hanc tam aptam ac effigatam scibendi temeritatem paulo repræfissent: admonuissentq; etiam sibi verba obscena in cœtu hominū displicere. Sed ut fordidiōr q; lenones/ iniquitior q; meretrices/ impudentissimus omnium videreris/ hanc nouam abhominandę maledicendi licentię/ tibi nouus satyrus atq; olidus assumpsisti. Verum nequaquam mirum videri debet: cum cuius mater Arimini dudum in purgadis ventribus & intestinis sorde diluendis quæstum fecerit/ maternę artis foetorem redolere: hæsitantibus filij sagacis materni exercitij attractata putredo/ & continui stercoreis foetens halitus. Ita faucibus famelicis inhiatis filij impressus est: ut nihil queat/ nisi oledum ac putridum exhalare. Vellem nunc mater viueret: quare si pudica fuit/ doleat vicem filij impudici. Quid tu tibi insane voluisti hac tua meretriciana oscitantione. quam tu excogitasti mente peruersa: manu nepharia cōscripsisti? existimasti opinor huius ætatis pestis nepharia/ tibi laudifore: si virū optimū cuius integeri mores summis laudibus per totam Italiam efferunt: probro ac spurcissimo sita

In carnis
 spurciciam

Ex matre
 capit

infectareri. At vero nullum maius tuorum flagitiorum testimonium in lucem
 edere potuisti: ut turpilogo conareris laedere: qui esset omnium quos nostra aetas
 tulit modestia & continentia ornatissimus. Et sane commune vitium improborum
 ut bonos odio habeant: ut eos carpant malignis verbis / quos se viderint virtute
 & fama superiores. Virtus & gloria Nycholai pupugit mentem inuidia exulce-
 ratam: nominis sui splendor perstrinxit lippientes oculos tuos. Et quonia ille iam
 dudum indigne ferebat maculari civitatem tuam immundissime: ite contagione:
 id egit / ut ex ea efficereris: urbs labe tui nominis purgaretur. Nunc tandem eorum
 multi conceptum virus: & in eum inuectus es / quem neminem defensorum putas
 fuisse. Sed tota aberras via: heret altius Nycholai virtus: ut tuo flabello putido la-
 bectari queat. Neque ei quocumque deicit qui eius causam suscipiat. Nam raro defuit
 defensor virtuti: si ipsa se tuam patiatur. Itaque erunt inquam unus & item alter / qui &
 sordes tuas in auctorem ipsum retricent: & illum a scenosa ac fetida sentina tui pectoris
 tueant. Tu ne facie illa interosa & inusta ad perpetuam infamiam cicatrice / adeo
 veribus illis rusticis ac fetulentis terreni homines putasti: ut hoc tua sterquilis-
 simum satyre (id enim videri cupis) magnopere extimesceremus. Referet tibi par-
 gratia ut opinor: & forsitan paulo uberius ne nos omnino ingratos putes. Scio satis
 us atque honestus futurum fuisse / contemnere illam tuam graculam leuitatem.
 Sed ne meritis laudibus te fraudatum putes: reddendus est aliquis fructus inuisi-
 dica citati: ut iam plane intelligas in eo dicendi genere quo te principem existimas /
 ne calonis quidem vtilissimi locum obtinere. Neque tamen nisi paucis respondebit:
 & ad res solum quas malefica manus exaravit. Spectantibus alia maiora & graui-
 ora: tum publica: tum domestica facinora alio in loco recensentur. Exprimetur vi-
 ta omnis: interiores turpitudines detegent. Ita locis & temporibus designabunt: ita
 confirmabunt rebus: ut nulla dubitatio legentium mentibus possit haerere. Sed
 ut iam tecum non milite / sed lixa sordido ac mercenario congregiamur. Quid est
 vitae bone quod primum obijcis Nycholao: Amorem mulierculae. O facinus indignum:
 aliquando (si id verum fuit) mulierculam atrectasse tibi vero indignissimum quod ab
 eo genere metem animi: penitus auertisti. Adeo ne hoc insuetum est: adeo a pau-
 cis factitatum / ut pro maximo crimine obijcias. At confingis verba quaedam des-
 prompta ex artificio scelerum tuorum: in quibus voluisti fingendo ac metiendo fas-
 cinum poetam te nobis ostendere. Verum callide & consulto rem alteri opponis /
 quae nequeat in te reflecti. Puerorum enim atque adolescentium amores nependissimos
 lectaris: non mulierum. Neque tu unquam mulierem cognosti: nisi eam quam male primo
 sumptam / postmodum peius receptam pessime tractasti. Sed qui venit in mentem
 homo fanaticae mulieris culpam referre. cum mulieris stuprum tibi intulerit ma-
 culam sceleris sempiternam. An oblitus eam quam habes uxorem quibus artibus /
 quae perfidia fueris potitus. Ne nos solos ignaros putes rei omnibus notissimae: re-
 cognosce flagitia manifesta: in quibus nulla erit tergiversandi aut dissimulandi fa-
 cultas. Pullus olim Patauius torpiter: ubi Gasparinum audiebas: propter adolescen-
 tis quo deperbas infantum amorem / Constantinopolim tanquam in asylum / egenus
 atque inops confugisti. Callide id quidem & astute: ut ad ea loca adires ad quae ci-
 tius auctor quam fama scelerum perueniret. Ibi in Ioannis Chrysostore doctissimi atque
 insignis equitis familiaritate discendi cupiditatem praeter te ferens insinuaisti. Qui tua
 verbositate motus: simul mendacitate commotus (nihil enim eo praeter linguam ina-
 nem & cutem aridam deportaras) te domi suae recepit / ignarus futuri hospitem
 cum pudicum / non Paridem adulterum se recepturum putabat. At tu cum regiones /
 non mores imutasses: ne quis locus esset vacuus sceleribus tuis / eius virginem filiam
 stuprasisti: tuis pollicitationibus & blanditijs deceptam. Cum te ille miser qui serpentem
 domi nutrierat / moechum filiae deprehendisset: de te interficendo consilium cepit: cum

Proscriptum
notat.

Ad primum
obiectum.

Cingulum
notat.

Stupratorem
notat.

tu aufugisses supplicij metu. Sed quid ageret vir licet prudens? Inops cōsiliū erat: scelus detectum: virgo compressa: dos amissa virginitatis. Intercedunt Italici mercatores: consulant ut eam despondeas: hoc maxime pacto obūbrari putantes turpitudinē susceptam. Itaq; Chrysoloras mœrore confectus / cōpulsus precib; malo coactus / filiam tibi nuptui dedit a te corruptā. quæ si extitisset integra / ne pūm quidē tibi abraſum ab illius natibus ostēdisset. An tu illum unq; duxisses uxorem si virginitatē per se seruari potuisset? Tibi pater illam dedisset profuge / ignobilis / impuro: Primarij suę ciuitatis viris seruabatur virgo: non tibi insulle pecudi & a fello bipedali. quem ille domi alebat tanq; canem aliquē solē senio & etate confectum. Ille nobilis / tu rusticantus: ille diues / tu mendicis: ille ciuis / tu peregrinus: ille doctus / tu rerum omnium præterq; libidinis ignarus. Deniq; ille domū suam colebat tu per alienas edes profugus ambulabas / vel abērabas. Quid scribis sceleratissimū portentū? Obijcis Nycholao quæ neq; vera sunt / & minie visa: te religiosissimo teste probari possunt. At tu fronti tuæ ipsam pfidie & stupri cicatrice circumfers per Italiae ciuitates. O scelus. o nois Italici labe & infamia. Tu a diuersis Nycholau de mulieribus scribere ausus. tu muliebrem amorem alteri opponis qui nihil aliud e Græcia nisi amoris turpissimi notam in Italiam reportasti. Tu si dei datæ maculator: tu violator hospitij. Tu pudiciçie expugnator. tu raptor virginis extitisti. tu clarissimi equitis nomen in ignominia conuertisti: & pro hospite deli hostis perditus fuisti. Hic est triumphus tuus ille nobilis voluptate / scelere & libidine partus: quem tuo generi preparasti: in quo Veneris spolia egregia ante triumphantis curram deferebant. milites mœchiam: nō caluum / sed barbatus: ad ducimus canebāt. Tu alter Pluto: non lallus / sed gallus: tanq; rapta Proserpina les debes in curru ridenti ac blandienti similis: manuq; tenens eam quam tanq; deturctis hostibus premiū reportabas. Credo aliquādo osculum dabas: ut significares te pacem atq; ouium in patriam deferre: ne extimescerent Itali te alterū Paridem nouam Helenam ad eos aduexisse. Omitto & librorū & rerum plurimarū furtā ex domo soceri: quæ in aliud tempus afferunt. Tū volui falsum mulieribus obiectum crimen retundere vero crimine ac manifesto. Confinis etiam ineptissime verba quædā amatoria: quæ in teipm rectissime cadūt. Cum em̄ illi misere stuprū intulisti: credo (& id est verisimile) te verbis sanctis atq; honestis cum illa cōcessitasse: nihil de amoris illecebris / nihil de libidine collocutum monuisse ut auerteret oculos atq; manus ab scelere nephario: nihil pollicitationib; / nihil blanditijs perlexisse. Scio cohortatū te esse illam austeritate quadam censoria ad cōtinentiā ad honestatem: a tuo cōplexu saueris verbis deteruisse: persuasisse / ne tibi assentiret: atq; animū corpulq; a tuis blanditijs amoueret. Sed quid tu homo ad mentē dum natus / altus / edoctus non fingas: qui etiam Nycholaum infimilias turpi flagitio puerorū: Tu tu non Philephus / sed Pedarpus. Tu inquam discipulorū tuorum maritus / eandem artem calles quam ab ineunte etate ex exercuisti. Tu inquit ad adolescentes non ad scholam docturine / sed ad libidinū diuersorū / studiorū ostentatione attrahere conuenisti: quos non solum tuæ libidini effrenatę subdis: sed etiam alijs prostitutare solitus es / ad ampliorem mercedem salarij cōsequendā. Hęc causam ferunt / cur te contuleris in publicum legendi ludum: ut voluptatis causa eligas ex adolescentū grege quos possis adijcere tuę impunitati. Felix ille quidē dies Florentinæ illuxit urbi: cum te veluti morbidam pecudem expulit e mœnib; suis. O beatos Senenses / qui te custodem (ut aiunt) ouium lupum suis filijs prefecerunt. Sed haud erit hoc diuturnū: detegenē tui mores absconditi. Et quis calidus ad simulandū ac dissimulandū tam cum illis sint prudentissimi atq; honestatis amantissimi / plus mouebunt obscenis operibus / q̄ verbis fallacib; credant. Sed vide quantū possit confidentia spurcissimi ganeonis: Obijcit Philephus adoleſcē

Furti notat

Ad aliud obiectum.

miseri

miseri

miseri

miseri

miseri

miseri

miseri

miseri

miseri

miseri

miseri

miseri

miseri

miseri

miseri

miseri

miseri

miseri

miseri

miseri

miseri

miseri

miseri

miseri

miseri

miseri

miseri

miseri

miseri

miseri

miseri

miseri

miseri

miseri

tulorum mœchus: Philephus inquã/exoletorũ officina continuo versatus. Obij
 cit Nycholao crimen cuius fuerat semper acerrimus oppugnator. Exhorruit em̄
 semper huius viri prudentia hoc nephandũ crimen. Sed nimis multa de re mihi
 me obscura. Illud vero qua fronte/quo ore/qua manu scribere ausus es spurciss
 mum scœnum: Quid autem tua inuerecunda facies nõ audeat? Sed quomodo
 ausus es cõminisci vitreum priapum relictum mulieri: quo leniret absentis amici
 desiderium. Male quidem libenter/et animo verecundo recenseo impudicissima ver
 ba: quæ tu non ex schola doctorum/sed ex grege lenonum ac ganeorũ spurcicia
 protulisti. Verum necesse est: ad te ipsum priapum sacerdotẽ redire cogantur eius
 modi cultus & cerimonie: & in eam domum referantur/in qua sacra illi deo sepis
 sine persoluunt. Scribis/ut iterum recognoscas imundiciem verborũ tuorũ: scri
 bis inquam pudicietate patsonus/et sacer virginum vestalium custos: relictum pri
 apum vitreum mulierculæ? quo pro vero uteretur. Risum tenere non potui/
 etiam in dolore: cum legi hanc inauditam sententiam a peneo patrono tam facile
 adinuentam. Hoc quidẽ tibi/et tuo me Hercule beneficio obijci nõ potest. Nam
 hic una in re cautiõr q̄ ceteri uxoris tuæ bone quidẽ scẽmine/si per te licuisset/ege
 stati rectus consuluisi. Non em̄ vitreum (ut de alio fabularis) sed carnes in pri
 apum/et quidem legitimum atq; a te dimensum præparasti: cum pusionẽ quẽ ama
 bashac in urbe/inter te & uxorem in eodem lecto sapius collocasti. Nam cũ mul
 er viduitatẽ viuẽtis mariti non posset ferre: a dolescenti vero tua barbula discipli
 ceret: uxoris voluptati/et a dolescentis libidini satisficere voluisti: ut & illius miser
 re dolorem lenires: & a dolescentẽ in peritricio amore pellectũ detineres. Quã quis
 dem in re laudo primũ pietatem tuam: deinde prudentiã: qui & mulieris lachry
 mas/et tuam effrenatam libidinem alternis vicibus: non illo conficito et duro/sed
 teneriori pene quodã cõpressisti. quem cum homo elegans osculareris/ut idem re
 tulisti/te celebrare florales ludos asseuerabas. O de decus præsentis sæculi. Recos
 gnosce domestica flagitia: scrutare penitus domum tuã: per lustra interiores tur
 pitudines: quarum tu es idem auctõr atq; architectus. Num mentior? Num sine
 go aliquid? Num addo? Viuit a dolescens qui proficitur. Ad sunt testes qui audi
 erunt: quorum nomina etiam si id nolint proferent ad tuam ignominia sempiter
 nam. Vxor is mœchus/a dolescentiæ corruptor/impudicietate professor hiscere aus
 det: cum tot nepharijs sceleribus teneatur reus manifestus. Vincet/ mihi crede/tes
 meritatem tuam consiliũ/audaciã modestia/stulticiã prudentia: & cõficta
 mendacia veritas ipa confringet. Elucebit probitas ipa Nycholai: tua vitia detegẽ
 tur. Sperasti monstrũ infandũ hos tuos insulsiimos versus / in quibus etiam mas
 le latine loqueris/alla tuos tibi laureolam: qua fanaticũ caput redimeres. At sterco
 rea corona ornabunt: fetetis crines priapei vatis & facis suis incitatu: ut cum hos
 mines te viderint/insulturent omes: Hic ne ille est priapeus Apollo: qui non He
 liconi/ sed merdiconũ laticem degustauit: cuius ex ore iam fœda oratio prodierit
 tam spurcitus sermo emanarit. Dignus hic quippe capiti suo ornatus: ex quo cũ
 nihil prodeat nisi obscœnum/mercede sibi data muneret. Sed iam satis ad tua ma
 ledicta respondi patris: expectans ut rescribas. Tum quidẽ ingrediar latum cam
 pum: descendam in certa men: pugnabo cominus: & pedem pede conferam. Has
 beo iam cõmentariũ gestorũ tuorũ ab ipa pene infantia editum: unde sumetur
 ab unde ad dicendũ ampla materia. Atq; ego hoc agam libentius / quo habet hos
 nestius amicũ q̄ seipm tueri. Quod si mecum congrẽdi volueris: hoc quidem bene
 ficium erit in quo reddam tibi gratiã/nisi me animus fallat/satis accumulata.

Obscena
inuetiua.

Tatuerā mihi unīcā tīm ōne finem refellēdi Fran-
disi Philelphi hoīs nequissimi/ crimina quēdā qbus
est aduersus Nycholai inuectus. Extimabā enim
quemadmodū verisimile videbat: nequaquā illum
adeo amentē fore/ quā sit impudentissimus: ut am-
plius in alterū fallo impingeret/ que in seipm veni-
me facillimeq; possent reflecti. Sed quemadmodū
meretrices postq; semel pudorē cum pudicitia des-
posuerunt/ non erubescūt palam vulgare ac proli-
tuere corpus suū. Sic Philelphus ad mentē dū atq;
ad lacerandū paratus/ postq; uxorem prostituit: pe-
quoq; petulantia ac maledictia artem pfectus/ ni-
hil sibi neq; hūanitati/ neq; honestati/ neq; pudor-
is ullius reliqui fecit: seipm tanq; vilissimū seruum

prostitues ad obloquendū. Itaq; cum altera abieci animalis satyrula fuerit ad me
delata: parū cedens amentia priori/ simili stulticia edita carmine leuiori: nō inuitus
postq; semel uiscepri Nycholai causam defendendā: pferim cogtra Philelphū ra-
bulam circūforaneū ac turpissimū nebulonē: qui usq; adeo licentia dicacitatis est
eleuatus: ut obloqui/ obtrectare/ crimina cōfingere/ mentiri esse boni viri officū
putet. Nimirū id est verissimū quod viri sapientissimi tradunt obcaecare scelera mē-
tes impiorū: & tanta versare infania animū flagitijs inquinatū/ ut nihil recte sentiat
ant: nihil pēpian honesti: nullaz probitatē cognoscāt: vitia pro virtutibz ducant:
feratq; effrenato quodā impetu: ac libidine ceca ducat pēpites: veluti ferū quoddā
aial/ atq; omī carens rōne. Non fuit satis Philelpho mōstro semel errasse: semel sua
scelera in alterius noīe descripsisse: instat adhuc scurra leuissimus: & alios vsus ex-
tulit fanaticae mentis testes. Verū qd non affert maledictus cōuiciator: Nycholai
esse rephensorem/ maledictū/ mordacē: ob eamq; cām multoz odiū in se cōcitasse.
Permagna haec qdem crimina haberi debent: pferim ab eo obiecta qui eius modi
vitia penitus exhorrescat. Nullū Philelphi maledictū verbum/ nulla turpis dica-
tas/ nulla scurrilis locutio/ nulla obscena detrectatio/ nulla mordax conuiciatio
os pietatis plenū atq; honestatis inquinare potest. O execrabile gentiū oīm porten-
tum. O monstrū exitiabile & ad terras ultimas deportandū. Tu ne adeo morum
torū tuiq; ingenij incūsus: tu adeo tuae naturae oblitus es/ & tuae cōsuetudinis igno-
rus: ut tui oris puerilitatem obijcias Nycholao: Tu ne alteri tribuis obloquēdi crī-
men: in quo absq; ulla intermissione vsaris: cuius exercitio tenentis: qd tibi doctoz
rum viroz oīm malitolerantia cōparauit. Te ne a deo stupor mentis oppēssit: ut
ut linguā tuā non recognoscas/ loquacē: maledictā impurā: Sed ne existimes mo-
re tuo delicta cōfingere: cōsidera qso an vera loquar: atq; ipm expende. & si te des-
morsum & obrutū eo crimine cōperies quod alteri obiecisti: desine tandem culpa-
re Nycholaiū eius artificij/ in quo cōuinceris esse pēcipuus architectus. Nycholaius
(ut ab eo incipiam) quem maxime odisti: te olim/ malo quidē omīne Florentiā ad
legendū dicendi facultatem/ sua opa atq; intercessione tra duxit/ signarus nequitiae
tuae. Is solus ut tibi publice legendi exercitiū tribueret: etiam repugnantes & tu
nitoris nescio quem sumū iam olfacientes/ suo studio & sedulitate induxit. Is mer-
cedis tibi cōstituendae laborē atq; officij sumpsit. Is sua pecunia tuae mendicitati
subuenit: cū tu leuissimus gregulus iopia reze oīm/ pterq; impudētia exultuas/ pu-
dore simul atq; ostentatione obruteris. Alterū te exurire: alterū cōfictas diuitias
mentiri cogeat. Vicit tamē fames ostentationē: et te supplicem cōpulit petere a

Scelerū ob-
cēcatio

Ad obie-
ctū primū.

Ingratitudi-
nis eū argu-
it.

Nicholao subsidium vite. Num emilli quos Bononiæ cuidam fratri ex ordine Minorum per fraudem subripueras (quod alio loco recensebis diligentius) tanti desiderant ventrem famelicum sustentare? Nicholaus qui te nondum nosset: cui tua malignitas esset incognita / domum tibi sua pecunia cōduxit: rebus ad victum necessariis repleuit: esumentem ac macilentam familiam & per æ fame enecatā / sua copia sustentavit. Is tibi affuit: semper fauit: indulgit omnia indulgentissimi hospitii obsequia: diligentis amici officia præstitit, non græca barba quam situ squalidā videbat: non frontis elatione quæ leuitatem cerebri redolebat: sed studiorū & doctrinæ quam in te esse putabat ostentatione deceptus. Quid hunc virum adeo tibi obsequentem & deditum / a te postmodum abalienauit: & odio habere tuos factus compulit? Nempe turpitudine loquēdi / verba seditiosa / mores improbi / et bonis omnibus infensi: cum tui beneficiorū immemor / sola ingratitude liberalis in eum linguam acueres ad detrahendum. Quod quidem merito accidit: ut eum in primis carperes loquendo / qui primus tibi ut Florentiam venires operā atq; auxilium præbuisset. Sequeraris veluti puer aliquis pædagogum solet virum doctissimū & vite integritate præstantem Ambrosium eremitam / ut te linguam latinam doceret: ut tuas nescio quas translationuculas / in quibus male latine sepius me loquendo aberrabas corrigeret / limaret: sepius domum frequentabas ad errorum tuorum emendationē / quos plurimos docedo ac scribendo patefaciebas. Te ille monebat atq; erudiebat amice / pro sua in omnes beniuolentiā atq; humanitatem: quæ quosdam quandoq; non importunus tū / sed molestus reiciebat infulsitate tuam. Quid viri sanctissimi atq; humanissimi animū a te reddidit abhorrentem? Lingua: procaçitas: sermo in peiorem semper partem procliuus: & turpis vita: cum tu eum deterrimis moribus / mente improba / quibusdam libris fraudasses: pronumpens in verborum contumeliā: & ceteros omnes / & ipm Ambrosium nihil præ te neq; græcis litteris / neq; latinis sapere publice decitares: quas ipse voces Hellonis impudentissimi a selli cuiusdā crepitus existimabat. Erat tibi Carolus Aretinus vir præstans doctrina atq; ingenio excellens / summa familiaritate coninctus: quō cum tu viuebas unice: ut doctorum virorum consortium / beniuolentiā populū tibi conciliares. Quid effectit / ut is postmodum a te dissentiens / summo odio te effugeret atq; alienissimus in te esset? Profecto sermo doloris / lingua maledica / dicacitas scurrilis qua omnes pariter laceſcebas. Confugisti tandem tanquā in asylum (cum reliqui te summe odissent) in doctissimi atq; eloquentissimi omnium viri Leonardi Aretini familiaritatem: cui te tanq; seruilium ad discendi domum accedens frequenter / atq; officiosissimi hominis studia præ te ferens. Quid illius animum a tua consuetudine auertit: atq; in te plurimum incitauit? Lingua mordax / mens subdola / fraudulenta verba / sermo semper ad ceterorum contumeliā promptus: cum tu eum falsis ac conquisitis mendacijs in aliorum maiuolentiam concitares: hoc ille contra te inquit: hoc alter aduersus te sentit: hic scripsit aduersus eximiationem tuam. Quod tempore palam prospexit vir grauissimus ac prudentissimus: qui iam mores tuos nosset: procul autem a tua ventosa leuitate abesse nihil crederet: nihil videret: audiret omnia quo tenderet inanes & reprobæ tuæ cogitationes. Et ita improbissimi lenonis verba despectit ac contempsit: ut tu postmodum non pudore / sed timore premitus a suo congressu abſtineres. Sed quid ego singulos qui te oderunt cōmemoro: quasi aliquis existat ex his qui sapere vident: cui non sit Philæphi portentosi sceleratissimi nomē inuisum? Hoc rectissime possum profiteri: nemine esse Florentinū: qui qdem doctus & eloquens habeat: qui Philæphi mores oderit: quin perditū iri cupiat: preter quosdam moris silitudine sibi deuinctos: quos necesse est suorum scelerum esse participes. Sunt alij aut suæ quondam uxoris libidini addicti: qui veluti canes ac macellarij latrant in latibus

Furti notat

Ambrosius
eremita.Carolus A
retinus.Leonardus
Aretinus:

nec prodeit in lucem. Verū omīssis nostris quorū unus atq; idem est in te animus
 Leonardus iustinianus pquiramus externos: & qua sint in te beniuolentia pserutemur. Leonardus Iustis
 nianus vir consilio/grauitate/& dicendi copia singularis: quē tu olim creditis pecu
 nijs fraudasti: atq; obgam rem Florentie in carcere es coniectus: nihil aliud Philel
 phum existimat nisi detractorem quendam fallacem/& spurcissimū ganeonē Fran
 ciscus barbarus vir nostrę ætatis doctissimus/summa prudentia/& perditissimū nebu
 late pditus/horret ad nomē Philelphi tanq; scelesti surunculi & perditissimi nebu
 lonis: quem tu quia dudū tibi mendico pecunias credere noluit / absentē lacerare
 cepisti. Vir doctissimus atq; humanissimus Guarinus Veronēsis: cuius studia &
 prestans doctrina plurimū Italis profuerūt: credo est tibi amicissimus: quē tu quā
 non solū scientia & dicendi laude/ sed vitę quoq; integritate te sentiebas ab eo lu
 perari illū colī a plurimis/ te cōtemni: iurgio & detractōne insectari cepisti. Quē
 indigne ferens egregius adolecens Nycholaus luscus/ Antonij filius/ discipulus
 eius: ut paulū reprimeret petulantia oris tui/ in te satyrā cōscripsit: ludens in bars
 bulam & cicatrices tuas. Quā si nō legisti/ age gratias parenti optimo/ qui illā pro
 hibuit efferri. Omnis deniq; tractus ille Venetijs/ ne diutius circa singulos venes
 in quo sunt permulti viri egregij dediti studijs litterarū: detestat tuam impunitas
 tem: execrat vitam pditam: & scelestos mores exhorret/ scelerā/ fraudes/ furta: que
 tanq; veterū fabulæ in triuijs decantant. Opinor tamen Patav. is esse acceptissi
 mum: quem illi quondā cum in turpi filiorū suorū flagitio deprehendisset (Gualpas
 rinū em̄ tum audiebas) ex urbe sua fustibus: eiecerūt ad infamia tui nominis sem
 piternam. Quid dicam de Florentinis: qui cum tua flagitā diutius q̄ eorū virtus
 requirēbat tūllissent: tandem legendi exercitio priuarūt: expulerunt urbe: exilio af
 fecerunt: ad reprimendā stulticiam oris maledicū ac mendacis. Quid em̄ tibi a se
 lo aduentuo negotij erat in hac urbe: ut ciuibus obtrectandi/ seditiones domestica
 serēdi tibi effrenatā licentiā assumeres/ ad ostendendā proteruitā mentis tuę: Non
 loquimur cōficta quadā/ vel dicendo excogitata/ sed manifesta referimus: ac tuę
 fronti/ tuo pectori impressa vestigia corruptionū: mentis iufidie/ lingue fallacis: vo
 cis fraudulente. Illi qdem ipi qui tibi Florentie fauebant: qui tibi animos tanq; las
 tinatori ciuidam cōprestabant/ nequaq; tua impudentia letabant: sed ducebantur
 partim cōmercio illorum tuorum commaculorū quos corruperas/ partim uxō
 ris tuę libidine/ partim gula/ partim quorūdam aliorum odio & malivolentiā ad
 ducti. Cateri oderant: execrabantur: malis omnibus prosequēbant: diem illum
 quo te viderant/ ultimum tibi vitæ esse optabant. Nemo te luce/ nemo conspē
 ctu/ nemo oculis/ nemo congressu dignum putabat: ut fatius esset sapius in die
 mortem appetere/ q̄ agere spiritum tam malivolū dijs atq; hominibus infens
 sum. Age nunc/ Nycholaū quis odit aut non diligit potius preter Philelphū spur
 cissimū atq; abiectum cadaver. Omnes docti/ omnes quibus inest aliquod specimē
 virtutis obseruant: reuerentur: colunt tanq; parentem omnīū honorū arbitrantur
 domum celebrant & frequentant. Te vero quis non despiciat ac cōtemnit: quis di
 ligat qui sectantur/ qui domum veniant: nisi pedicę quidam & exoleti: qui a te ac
 ceptam iniuriā in uxorem reijciunt: ac barbule tuę fetorem sua uitate uxoris cons
 solant. O hirce feculente: O setide corniger. O infœlix portenti. Tu tu inquit male
 dicus: tu oblocutor: tu deceptor fallax: corruptor subdolus: se diuisione plenus &
 fraude. Tu semper fabricandis mendacijs/ tu serendis odijs & discordijs interitus
 dijs te malis omnibus & exemplis perdant/ bonorum viutorum hostem nequissimū
 parricidam: qui maledicis labijs/ nequissimis faucibus/ mendosa lingua/ inquinat
 to ore/ stilo impuro viros probos ac doctos conaris euertere. Exerce hanc tuam
 verborum contumeliam. Scribe has tuas satyrulas dicaces aduersus eos qui de
 re uxoria tecum certant/ aduersus coniuales tuos: qui tibi cornuti grauati no

Execratio
 turpis i Phi
 lelphum,

men intrunt. Illos laceſce: illos obiurga: in eos euome/ ſi quid putridam in ſtoma-
cho concepiſti: qui te ex pecude abiecta barbatum hircum reddiderunt: qui tuis
temporibus corneam laur eam impreſſerunt. Habes ad ſatyram tuam nunc a me
tertiam: in qua diligenter infantia tua & ſupra materna referunt/ orationem que
eſt in manibus expecta. Vale Florentię, vi. Kal. Ianuarij.

POGGII FLORENTINI INVE-
ctiua tertia in Philephum.

Anaticam verborū dementiā/ ac vefanas hallucina-
tiones tuas ex ſpurciſſima ſentina tuorū ſclerū des-
promptas/ ut hominis & vitæ & moribus inquinatis
ſimi ſenex contempſi. Quid eſt em̄: quæ quæque vel in-
ſuſum etiam mouere debent iurgia oris impuſiſ-
ſimi aut ſpurciſſimi helluonis/ ſcripta ſomnijs ebriorū
ſimilia. Itaque ſemp̄ te tuaque maledicta ſpreui: & pro
nihilō habui. Vt ad ea redeam/ mihi quæ ſumme laudi
ducam: a Franciſco Philepho ſcurruli hominē tabus
laquei turpiſſimo oīm qui viuāt/ illa obijci alteri ac des-
ſcribi: quorū homines norunt ipſum optimū artiſicem
extulſe. Nota illa verba ſunt quæ ſuum auctorem

redolent: tuę vitę/ tuę mentis/ tuorū ſclerū/ tuę turpitudinis: quæ cū occultare oīm
ſtudio debuiſſes/ in publicū ut tua nequitia notior fieret extulſiſti. Non me illa les-
dunt non famā/ non laudem minuūt: non honorē/ non dignitatē polluant: ſed
augent & illuſtrant. Non corrumpit erugine aurum: neque veneficorū vocibus vir-
tas inquinat. Quo plura in me dixeris: eo magis detegis tuam inſaniā ac ſclera:
& famam augebis meam. Turpe em̄ eque eſt laudari a turpibus/ & eſſe turpem.
Hoc em̄ eſt antiquū artiſicū/ quo mali & tui ſimiles delectant: ut carpant bonos:
quorū in ſummā vergunt laudem nephariorū hominū detractiones. Itaque licebit
ut appelles ad ulterū/ raptorem/ ſacrilegū/ furē/ ſicariū/ ebriū: & quicquid aliud no-
men lingue procaci & impure menti fingere licebit: dum id tū meminere: earū reſe-
talem te operariū eſſe: ut exptus illa facillime deſcribere/ & quæ tua eſt ars in aliū
refere queas. De me tū dicā: meis me vitijs cōſecutū: ut apud ſeptimū iam pontifi-
cem in honore & dignitate (ut de utilitate iam taceā) cum grā & benignitate vi-
ſerim: te vitutibus tuis cumulatū ornatūque tanquā Scythiā vagū/ extorſerū/ profugū/
inopē/ trāſiūgā/ mendicū ſemp̄ alienę opis egentē: nullā certam ſedē/ nullā domū
diutius tenere potuiſſe. ſed veluti nouā harpyiā a deo loca omnia quæ acceſſeris cō-
tione ſedalle: ut omēs ad quos diuerteris te euomerūt tanquā cadauer ſœtidū in
extimas ſedes. Et tandē veluti e diutino naufragio eiectū/ cōſectūque mendicitē
tectum nulla certa nec propria tibi eſſet domus: nullę copie/ nullę facultates: omniū
vero rerum præter ſclerū inopiā premereris: & tanquā corua/ quicquid poſſides tecū
ferēs/ ceteros Gallia exceperit: in qua niſi tibi Principis illius liberalitas aſtituſſet:
aut fame perſeſſes/ aut barbarorū ipſe barbarus barbatus ſuffragia imploraſſes. Ego
quidē licet turpe dicam aliquod te dignum ad te ſcribere garrulorē/ detractorē
rem nephariū & ſcurram pncioſum: tamē ne conſcientiā vel timore me tacere pu-
tes: volui in caſtris tuis paulum militare: ubi optima ex hoſte ſpolia & loui feres
tuo dedicanda reperiuſſes: quid illud permoleſte admodū feram: & talem vitam
egille te/ tam ſpurcis moribus vixiſſe. ut pudor meus me cogat ea tacere/ quæ tu
nunc in honore duxiſti: ut ego pudētor in dicendo/ quæ tu in perpetrando videar
excimile. Ecce te miror te a deo vefana cæcitate mentis oppreſſum: a deo demens
tem: a deo oblitam tuę conditionis: qui pedem in tuo ubi ponas non habes:

Purgatio
ſuſcipis.

qui lingua fallaciam pro quaestu ducas: ut semp in bonorū detractiōe versans, cū ea sit tua vita/ea natura/himores/ea disciplina: ut vel mutū ad ea describenda redas eloquentem, Sed non iurgando/non detrahendo bonis/ non lingua prociōtatem in viros optimos acuendo/non patrandō scelera laus acquirit: sed recte factis/probitate vitæ/modestia & virtute: cuius cum sis profusus ignarus nō miror de mentem præcipit emq; efferri ad omne genus maledicti: & lenonum more honorē abijcere: pudorem modestiamq; prosternere: & famam prostituere meretricis loco. Tu si ulla in te esset virtus/si ullus pudor/si ulla continentia/ulla probitas/ulla modestia: si non omnia ad vitia profligata/ad omne probitū prompta/ad dedecus exposita: tam obscenus esses/tam dissolutus/tam foedus/tam impudens/tam mente atq; animo captus: tanta verborū turpi collutione/tam maledica & prociōlīnigua/tanti oris spurcicia uteris: ut vulgatē meretricis/publicicę scorti ac mentiorū attem professus esse videaris. Miror prudentiā principis qui te sustentat/non hæc audisse: non hæc aduertisse: pestem se quandam ciuitatis ac morum corruptelam nutrire: cui ex ea impensa non parum infamię redundat: te vero ita insanit: ut non existimes hæc aliquādo ad illius aures puentura. Sed dant tibi spiritus/atq; animū es impotens animo ac cōtumeliosus. deorū tm̄ cognatio te elatum facit & religiosus pater. Ortus em̄ ex presbytero rusticano oppido Tollentis & matre adeo religioſa/ut se corpusq; deuouerit sacerdoti/deorū genere sup̄ his. Romulus quondam ex Rhea & gine vestali/Martisq; sacerdotē natus: cum a dijs genus traheret urbem condidit Romanā caput orbis futuram. Tu non ex Martis sed ex Venerris ministra & matre: non vestali/sed florali: ad tui nominis/parentūq; memoriam non urbem in Latio/sed in oris spurcicia sterquiliniū cōdidisti. In quo sepultus rabeſcis cum sceleribus tuis. Non soleo carpere mulieres præsertim liberales. Itaq; nil profero in m̄sem tuam: quin potius laudo prudentiā & pietatem: qua egeno sacerdotulo ex ea te subuenit/cuius nihil per usum deperibat. Quid em̄ illa faceret confecta inopia/mendicitate coacta/cui nil ad quaestum præter femur supellet Cyecho viro patri (id enim ei nomē fuit) vel ceco potius: q; uxoris tamdiu vitā ignorans/ex diurno labore ac sudore in diē viueret: omnia præter egestatem desent: qui nedum uxori/sed ne sibi quidem vitam præbere possit. Itaq; miseria confecta mater/sacerdoti herens: non hispido ut vir: neq; eruginoso illius opibus vitam ducebat. Qua consuetudine deorū numine ac benignitate/ut aliquid fatale prodigium nasceret/Philelphus noster ortus: nō absq; signis cœlestibus: cum ingentem virum/summū oratorem/barbatū philosophū/stigmaticū sūrem prædicarent fata. Credo te hæc non negaturum/neq; laturū moleste: sed pro summo beneficio ducturū: mihiq; habiturū gratias: qui genus tuum quod sordidiū/vile/abiectum putaras/ut pote ex patre Cyecho viro stolido ac stipido: qui manibus propter opus rusticanum ad fricandos equos tergēdosq; equos prostrigilituti potuisset/in lucem extulit: & ab Ioue progeniem tuam traducens/magno te honore ac beneficio affeci. Neq; est q; generis pudeat ullo modo: habes eiusdem sanguinis Herculem ab Ioue factum. habes Tintaridas. habes Palladem sororem: quam sepe colloqueris. Sed nescio quā ob causam tibi paulum subirata & tecum ut videtur admodū furda ac muta. In deorū consiliū sunt ascitij. Nos tibi quas sedes post obitum cōstituemus: q; parem in cœlo esse præclarum duceres: sed via ardua nimis est Philelpho præsertim grauissimo: cui ascensus ad cœlos nimis difficilis videtur. Nisi forsitan ut alter Dedalus pennas tibi ad volandū atq; alas fabricares. Sed casum Icarū & vires Phœbi fortassis expanescis. Consulo ut amicus & qui facultates tuas & suppellectilem animi noui: ut ad inferos ad Plutonem patruū pergās. Facilis via est: dediuis/apta Philelpho: & in quā absq; labore sis descēsurus. Opes

**Acēba &
turpis in eū
de inuectio**

**Irisio inuē
diosa in eū
dem.**

sis. O furia. O scelus ad extremas infulas deportandū. Tu ne si sanguinis esses/
 auderes hoīem prospicere: auderes in publicum prodire: inter viros loqui: sacer do
 tis filius: ex matre p̄stituta genitus: paternae inemor sortis: maternae oblitus: Tu
 non lucem abhorres: non furias scelerū ultores expauescis: cum sis conscius te esse
 Philephum: hoc est hominē omnīū qui sunt: fuerint: futuriue sint sceleratissimum
 atq; inquinatissimū. cuius vita ab ipso ortu usq; ad senectam extiterit magna tur
 pitudo: omnibus vitijs referta. Sed nequa q̄ mirum est spurium spurcissimū esse.
 valuit plus malum ingenij: mala natura. Nam quis ab dijs progeniem ducens/
 magni: cum virtutibus q̄ cum vitijs cōmercij habere debuisses: praesertim qui
 Iouis neptare esses enutritus: tamen veteratoris officia per omnē aetatem: q̄ boni
 viri sequi maluisti: & potius maternā ignominia sequi: q̄ paternū genus. At in qui
 es puto: unde tu parentes iūgos: cum non sis Tollentini nostri. Quo teste uteris/
 quo signo: quā coniectura: ut si quis mihi hunc generis honorē detrahere cupiat:
 certe illum testimonio cōuincam. Non em̄ parua res est veteribus heroibus pro
 genie parem fieri. Honeſta me Hercule: interrogatio haec est: non graecula leuīta
 te: quā nonnulli Philephum insimulant: sed viro graui ac barbato digna. At ego
 nihil dissimulabo: & tibi morem geram: ut aliquādo qua sis progenie: q̄ egregia:
 q̄ excelsa: q̄ eminenti (si ea excidisset memoria) a me condiscas. Non Gallicus/
 non Hispanus quisquam: sed Italici duo haec enarrarunt: ambo Picentes: alter con
 tribulus: alter Camerinenſis: utriq; probati viri: antiqua fide & religione: qui sis
 bi in causa praesertim honesta mentiri turpe putarent. Hi mihi inter aliquos hone
 stos viros enarrarunt: cum in virtutibus tuis om̄es obstupescerent: ut admirari de
 ſineremus: licet quidam malefici secus loquantur: te illos exhaustisse a progenie pra
 dāta nobili: & a caeleſtiū fonte manante. Quae em̄ nobilior esse potest: q̄ eius cu
 ius parens matutino tempore vestes ut plurimū sericeas gerebat. Ille met addide
 rit: etiam aliqua circa tuam luculentam educationē. quae si forte a memoria abies
 rit: meo ut licet bñficio recorderis. Educauit te sacerdos pro suo (nam Cyecho
 parua ad id cura ob inopiam erat) usq; ad annum decimū scitulum speciosumq;
 puerum. Dehinc facis te ad litteras: in quibus tantū emineres: ut om̄es superiores
 stulticia excelleres: nomenq; ingens ad inferos inauditurus esses vocantibus. Te
 erudienti Jacobo cuiſdam in urbe Salū ludimagistro dedit. Is cum te plurib; an
 nis familiaris q̄ magistrū decet enutrisset: existimabant qui rem ignorabant te il
 lius filium esse. Nam de matris viro homine inculto & abiecto: om̄s (ut erat) ne
 qua q̄ te genitum existimabant. At postea nescio quo turpiori cōmercio inter vos
 reperto: inter vos opinio illa refrixit: & ad veram deorū redijt cognationē. Tu cas
 thamitis citius vitia q̄ doctrinam arripuisti. Ita cum postmodū grandior factus/
 urbem Fanum te contulisses: inemor scelerū: oblitus doctrinae: quod diutius pal
 sus fueras (loquor em̄ honestius q̄ tua flagitia postulent) in alios expertus: se
 ne in foro pugnis te ac calcibus caesum cōfugisse in cauponulam: atq; ibi sub
 lectum eo die more foricis delituisse. Scribe hoc hortor in tuis historijs proluxius: a
 me em̄ tñ cōmentarioli loco proferunt breuius: ut a te narrent ubertius ad glā
 tuam & laudem nominis sempiternā. Digna em̄ sunt Philephi vita: ut caepa opti
 me ita sanctissime exacta. Cum Fanū amplius turpius esse nō potles: clam nauis
 cula Venetias aufugisti. Paucūq; paulo post ad exhauriendā Heliconis fontem
 cuius eras admodū sitibundus: profectus es. Ibi tantū aquae illius ingurgitasti: ut
 postea om̄s ferme litteras capitis dolore enomueris. Verum maris tranatio: aeris
 mutatio: peragratio noue urbis: potus aquae nimīū ut visum est frigidē: ita ut den
 tes obstupescerent parum profutere. Vita tecum cum non solum tulisses: sed aus
 xilles: quo maior erat ciuitas: eo uberem peccandi licentiam ac materiā assūm
 pſisti. Aliquādiu loquacitas et simulatio scelera occultauit. Sed bonus artifex cum

Exprobras
 tio stirpis et
 educatiōis:

quotidie nouis vetera illustrares: scis ne portentum infelix / non pugnis ut antea
 sed fustibus publice vapulatū: exq; urbe pulsum a parente eius cui vim nephan-
 dam intuleras / Venetias reuertisse: Et cum infamia ac digitis hominū designato-
 ris: statim in Græciā ad vestiganda musarum domicilia quæ diutius latuerant tra-
 uigasti. Non quidem tuo sumptu: cum nihil nisi famelicos dentes natura dedisset
 turpitudine quæstum abstulisset: sed nauis patroni: cui pro litteris quas te eum duc-
 turus pollicitus fueras / vite mercedem accepisti. Sed quid in nauis feceris: quid for-
 ti manibus rapacissimis cōmiseris (is em̄ quæstum tuus erat ubernimus) nō igno-
 ras. certe in sentinam foetidam quoad furtum redderes / & id vile quid erat conie-
 ctum / tandem turpiter restituere quod modo quæ subripueras cōpulerunt. Quæ
 mihi alterius quem satis nosti verbis innotuerunt. Venisti in Constantinopolim:
 tuæ impudiciæ / stupri / perditionis / scelerū / triumphū. Nam cum Ioannes Chry-
 soloras te veluti nebulonem quendam squalidum ac pannis orbem conspexisset:
 tum pietate / tum cuiusdam Ianuensis fratris permotus / hospitio te excepit: tamē
 frigus depulit: pro quibus bñficijs homo gratissimus summū beneficium reddidit
 sti. Omissō enim musarum consortio quas castas esse sciebas: stuprataq; virgine
 unica filia / quam postea desponsasti: morte debita poenam scelerum subijisset: nō
 ope alterius viri egregij periculum euasisses. O sceleratissimū omnium portentum.
 O dedecus urbis sempiternum: tu ne iura hospitij / tu deos penates illos: tu datam
 fidem / tu societatis federa / tu hospitalem dexteram fallere: tu virginem violata
 bem tantam in domū illam castam inferre: tantum dedecus infligere ausus es. Tu
 postea hominē inueneri: tu hospitem consp̄cere: tu in publica adire loca potuisti.
 Sed quid non audeat: qui semper ita vixit ut honorem in postremis rebus habere-
 ret: ignominia in supremis: dedecus pro honore duceret: veram laudē ut labem
 pestemq; contemneret. Sed al̄s a me paucis pro rei indignitate dicta. Cum locus
 ro ingratus esses: nihil enim tecum præter ventrem nudum / esurientem detuleras:
 cum vorago quædā impuri helluonis illum torqueret: cū domo electus esses: quid
 ageres impure ac petulans a felle: Detuleras tecum ut aibitor homo diuinus /
 imbrem illum aureum in gremio Danaes infusum: paternam Iouis hereditatem
 suppetebant dititē ut vitam splendidam duceres: aderant paterni serui procuras-
 toresq; qui tibi victum subministrarent. Confectus fame: macie debilitatus: bar-
 ba ex squalore promissa / tanq; alter Diogenes in publicum prodis: multos vni-
 bis / plures spe decipiens / grāmaticam te nonnullos Italos docturum insimulasti:
 in quibus abrasa pecunia / nauem cum uxore egregia clanculum conscendisti: nauis
 tes pro pecunia ostentans creditoribus tuis. Aduexisti ut Iupiter parens ad Italos
 Europam prædam insignem / perpetuam notam Philelphæe impuritatis. Barbaram
 insuper oblongam: ut aliquid ex græcis præter infamiam attulisse videreris. Pedit-
 culos quoq; multos: qui loco ministrorum comites itineris extiterunt. Nam leuitas
 tatem / impudentiam / fallacem animū / mendacem linguam / improbam mentem /
 si forsan inuidia ductus te detulisse negarem: tu ipse me falso scribere ac sentire tuas
 operibus comprobasti. Appulisti tandem Venetias: cui dux cum omni turba pro-
 cerum ac senatorib; præsto in foribus fuit: cum fama esset te a græcis gente quon-
 dam præclara triumphantem redire. Et cum urbem Constantinopolim a te adul-
 tero bello subactam / in triumphum non posses ducere: illius imaginem nobilem
 a adolescentulam adduxisti. Imitatus credo Octauianū Augustum: qui Cleopatram
 cum viua non posset: mortuā in triumpho imaginem pro se tulit. Qua in re Aus-
 gustus potius / illius cōspectu triumpho insignia decorasti. Itaq; festum diem in ad-
 tentu tanti ducis / tam casti / tam sancti / tam egregij tota ciuitas egit. Ascribe hunc
 Philelphe in fastis tuis vel nephastis / et e memoria abolendū potius diem. O Ver-
 gili: cur te non dii ad hoc tempus produxerunt: ut tam longos errores / tam longā

Ioannes
Chrysolo.

Pulchra irri-
sio.

peregrinationem/tam formosam & Helenæ preferendam prædam raptam/abie
 ctamq; describeres: Aeneæ quidem ficta esse dicuntur permulta: Lic vero omnia
 & rem dignam tuo carmine reperisses. Vera hic Dido; verus ab Ioue sanguis; ve
 ra progenies deorum/& pietas parentis. Aeneas patrem humeris/hic contum des
 portant. Ille deos penates ab ignibus eripuit; hic in domum hospitem perfidiae
 ac libidinis faces proiecit. Ille parenti ludos celebravit; hic flore dedicauit natali
 os dies. Sed redeamus Venetias. Quid ibi a te gentium omnium sceleratissimo actus?
 Quid ibi inquam præter furta/fallacias/dolos/& leuitatem graculam reperiri po
 test: Fraudasti virum insignem (quem honoris causa nomino) Leonardum Iuz
 finianum/precio nescio quo librorum; pro quibus cum pecuniam accepisses; & nu
 mos rapuisti/& non de disti libros. A viro præstantissimo & omni laude dignissimo
 Francisco Barbaro mutuisti quos nunquam redderes nummos accepisti. Guarinum
 iterum Veronensem virum doctissimum / & quosdam alios ut tibi nummos crederent; li
 brorum pollicitatione/quos furto ex graecis (unde enim illos vir mendicatus emis
 set?) subripueras induxisti; cum diuitias tuas pollicitationes ore mendacis/animis
 ad fallendum parato/lingua subdola contexitisses. Furtum tandem cum in ius te vos
 casset Leonardus (nam ceteri tui misericordiores erant) abisti: venisti nauicula
 Bononiam. Et ne qua urbs/ne quis locus/ne qua regio tuorum flagitiorum vesti
 gij vacaret; fratrem quendam nomine Iacobum ex ordine Minorum/itineris co
 mitem/quinque argeptis taceis (ut aiunt) quas secum ferebat/suspitione quadam
 uectigalium a te iniecta/tibi deferenda custodiendaq; dare persuasisti. Sed custos
 fuit ouium lupus. Cum Bononiam ventum esset/cum ille argentea vasa peteret:
 dixisti statim homo fraudulentus ac furax/ad mentendum promptissimus; te illa
 cum ceteris rebus tuis Florentiam / quo frater iturus erat praemisisset. Ille qui te
 non norat; non fratres cognorat; non dolos percaperat; non egestatem senserat;
 verbis tuis credit. Moratus es pauculos dies Bononiae. qua causa preclare secle
 rum artifex; euestigio ex greco barbato latinus factus es imberbis. Nam turpi amo
 re adolescentis captus; cum illi pilositas/vel foetitas potius vultus displiceret; ro
 gatu suo barbam abrauisti. Causatus id te antea non egisse/ne uxori displiceret.
 Ex quo factum est postea: ut fratille iniuria & fraude tua comotus/nescio quos
 in te ediderit ridiculos versus. Magna atq; exquisita ac digna Philelphio generi
 laus. Nolo in hoc comorari diutius; ne tua facta dicendo imiter. Venisti tandem
 Florentiam; ubi palmarie tue virtutes plurimum eluxerunt. Primum opera Veneti
 oratoris; qui Leonardo satissacere cupiebat/prætoris iussu in carcere es coiectus.
 Non enim mentiendi/aut negandi/aut tergiuersandi; qui mos semper tuus fuit;
 ulla facultas fuit. Pluribus diebus cum tabe maceratus esses; tandem pecunia a non
 nullis per usuram sumpta/debitum soluisti. Fratrem vero nequiter elusisti; cum
 te ille apud prætorem sapientius postulasset. Sed quid ageret vir tuorum morum igna
 rus/perfidie inscius? Nullos sumpsit testes; nullum chirographum. erat mentiendi/
 negandiq; occasio & locus. Denique cum diuitius verbis litigasset; qui preteriusus
 randum nil posset interponere; fatigatus atq; inanis recessit: deorum vindictam im
 plorans/ ac te publice latronem furemq; appellans. Hæc tue primum signa probis
 tatis Florentie innotuerunt; nomen laudemq; Philelphi egregiam fecerunt; pau
 lo notiore. Hoc vero insignis; & grati hominis officiosissimiq; atq; omni virtute
 ornatissimi Nycholai Nicolii; quo probiorè nullum Florentia urbs iudicio omnium
 conspexit; opera atq; auxilio legendi poetas/artemq; oratoriam dediscendi exerci
 tium sumpsisti. Ille te pecunia/ ille te praesidio/ ille te patrocinio subleuauit/ doctri
 nam tuam & vite consuetudinem. Non multum norat Philelphi animum subdolum;
 mores immanes; naturam peruicacem non cognorat. Est enim Ciceronis verissis
 ma sententia: quicq; vir optimus sita alios minime improbos suspicari. At tu

Furtū obij
 cit & alia.

Philelphio
 generi laus.

Cicero

pestis nepharia / qui totus ex nequitia & fraude constaret: statim inimicitias illi ini-
 dicens / versus quosdam tuorum scelera testes / in eum sapiens eructasti: ignarus
 ut solis radij non inquinatur luto: ita virtutis splendorem tui oris turpitudine ac se-
 tore minime corumpi ac contaminari posse. Contempsit vir prudens nequitiam
 tuam: sed tibi ducere illas calumnias Philelphias. Contraxisti simulatam cum vi-
 ro clarissimo Leonardo Aretino societatem: & cum tua improbitas illi esset igno-
 ra / te domum sapiens euocabat. At veterator nepharie / cum femel eius bibliotheca
 cam legendi causa simul cum eo intrasset: Leonardus vero ab amico euocatus / te
 solum in bibliotheca parui aliquid temporis reliquisset: quosdam uxoris anulos
 cum pixide in qua abditi erant nepharie furtifer: abstulisti. Quod ille paucos post
 dies cum aduertisset: quod verum erat suspicatus (nullus enim alter locum illum
 intrarat) te conuenit: em exposuit: anulos poposcit: & illud palam fieret in tui
 dedecus admonuit. At tu scelesti belua / ea qua fratrem spreueras impudencia / ne-
 gasti abs te factum: licet vultus qui testis animi solet esse fateretur furtum. Et tu
 Leonardum aretinum compellere / tu nomen eius usurpare audes: talem latrocrimij
 tui: vindicem furti: ad cuius mentionem nisi facies meretricia / horre te atque ex-
 parte ferere oporteret. Sed hac clanculum & absque testimonio acta. Quod sequi
 ita palam ut nequeas inficias ire. Ille excellentissimus Imolenfis Hieronymus / cui
 diutius illum tua impudica lingua multa in eum fingens vexasses: faciem illam tu-
 am in uerecundam cicatrice nobili postmodum insigniuit. ad quam tegenda hanc
 bule beneficio usus es. Quis cetera omnia neges: ferre vitiorum stigmata: cetera uide
 hoc negare si potes. Circumfers tecum insignem contumeliam nominis Philelphi
 nisi fors an apud ignotos dicas te in bello id accepisse / et pro reipublice defensoro.
 Multa turpiter fecisti: plura libidinoso: plurima nequititer: omnia impudenter. In vi-
 ros probos nonnulla euomulisti: partium causa homo rusticus ac peregrinus te de-
 dicaras: sed earum premia te digna affecutus. Primo magistratus supremi iustitiae
 in carcerem trusus: tum urbe pulsus ac proscriptus fuisti. Haec tua in Florentina
 urbe per te admissa ac suscepta dedecora: quae nisi fanatica ferreris mentes / copiose
 mere insanam petulantiam debuissent. Sed ferme sum rem palmariam / & haud
 paruifacienda oblitus. Quum esses Florentin: uenit eo mater tua illa egregia / eo
 mota vulgi fama ad spectaculum triumphum quod egeras de subactis graecis. Vi-
 dit singularem pompam: conspexit lanceam illam domi repositam: & ad assanda
 lucanicas conseruatam. quae ita auctoris sui gloria letabatur: ut semper noua uires-
 cet: ne laus tanto labore / tantis uigilijs dijs auspicijs / & Venere genitricis
 ce parua amitteret uirginitatem suam. Quo quidem in triumpho: nisi homines in-
 uidi tuis gestis detrahere uelint: omnium superiorum Imperatorum qui de Graecis ha-
 stenus triumpharunt / uirtutem & gloriam superasti. Quod enim illi magno ex-
 ercitu plurimis praesidijs / multo militum sanguine / infinitis pene laboribus sunt alle-
 cuti: tu homo callidior / & qui artes imperatorias (nocturnas praesertim) optime nos-
 ses: astu / calliditate / dolo es adeptus: ut iam Aureliano Imperatori qui Zenobiam
 in triumphum produxit / sis longa uirtutum gloria anteferendus. Nam ille quod
 magna impensa / maxima classe / pluribus legionibus perfecit: tu pacato: neque dan-
 do / sed auferendo praeterea ex Constantinopoli praedam: hoc est urbis imaginem
 in qua Philelphi splendoris radij relucebant / ad Italos attulisti: docens longo licet
 post interuallo: oriri quouidie magna ingenia pace / bello praeterea: si in certamen
 gloriae deduceres. Festinans igitur mater ad tantum filij nomen / tandem exoptatum
 natum uidit. Quam Philelphus grauitate sua illa / censoria ac uerenda maie-
 state barbe: quam solito longius demiserat: oculo grauiori ut aspexit: Africae
 superiorem / aut Camillum dices / manu ad terram deflexam prehendit: atque alle-
 uauit. Contusa enim stupidaque mater: exulta / tanti uiri / tam barbati auctoritate / tam

Furtū aliud
obijcit.

Signatum
vulnere dis-
cit.

Alia in eū
obiectio.

stipati cohorte illa egregia praefectorum ac legatorum / qui triumphum comitatus
 erant dignitate veneranda. Et cum domus imperatoria referta esset variis gen-
 tibus ac nationibus: patri ingens pallatium in propinqua vicinia ad quod diuer-
 teret paravit. O stigmatice praedo. O saeculi infamia. O nequissime rabula: nos-
 ti ne quemadmodum matrem tractaris cum Florentiam venis? Nescis a te domum
 per summam contumeliam precibus uxoris / nescis dedecora & filij scelera conspi-
 ceret expulsum / in domum Francisci de bardis vicini tui aufugisse? Vbi mensibus
 duobus tua summa cum infamia / vitam inopem cum sustentasset: demum ope nes-
 scio cuius domum te in salutato reuersa est. Ingens fuit Philelphi materna pietas;
 cuius sibi senectus adeo fuit veneranda: ut non in obscura atque ignobili domo in-
 qua vitam inopem agebat / sed in egregij civis esse voluerit: ut potius nobilis pa-
 rentis quam ignobilis filij memoria seruetur. Et tu furuncule impudens / latrare non
 desinas: & tuis maledictis doctorum ac sapientissimorum virorum auribus perstres-
 pere. Sed quid consilij aut sane mentis a viro scelestissimo impio in matrem / in pa-
 trem nephario potest prodire? Sit hoc leuamen tuorum malorum: ut patres tanquam
 rabidi & fame contortus canis. Manda memorie oro / has Florentinas peste par-
 tas laudes. Ne finas abolescere memoriam gestorum tuorum: quae ita praecleara
 sunt: cum Theopistoclis actis sint comparanda. Sed ut ad alia veniamus: pul-
 sus Florentia venit Senas vir gratus & sauerus: & cum ad corrigendos urbis il-
 lius a dolescentes tanquam nouus Pythagoras / ludum litterarum pueris aperuisset: sta-
 tim ciuitatis mores verendus philosophus correxit: seniores prudentiam / iuue-
 nes modestiam / a dolescentes continentiam docens. Te auctore omnis lasciuia ab-
 lata est: nec nisi sanctum / nisi sauerum in te conspicebatur. doctrina vero admira-
 bilis: quae adeo grauis erat / ut eam discipuli ferre non possent. ex quo doctior quam ve-
 neras abisti. cum nihil tibi tunc disciplinae litterariae reliquisset: non quidem tua cul-
 pa ut maliuoli obijciunt: sed eorum quorum ingenia erant ad percipiendum tardio-
 ra. Tandem cum charissimus esses omnibus: nescio cuius proterui aut procacis ut
 opinor opera / qui in foro prope fontem tibi manus iniecit: faciemque illam veneran-
 dam: quia paulum immunda erat / multis alapis absterxit. Te admodum mouit ni-
 hil tamen ultus es perulantem. illum Socratem imitatus: qui aliquando ab impu-
 dente in faciem percussus / fronti ascripsit: hoc opus talis fecit. Attamen postea &
 animus nobilis / patiens iniuriarum / contumeliam tantam / tam publicam / tam insignem
 in populi conspectu acceptam ferre nequiuit. Abisti igitur vir desideratus: neque te
 reluctantem diutius tenere tui discipuli desiderantes / utram veluti Platonis nouel-
 li doctrinam potuere. Moeesta omnis ciuitas tuo discessu fuit: singuli iniuriam que-
 rebant / ad ultionem parati: moesta erat patria: cives vestem mutarunt: adolescen-
 tes comam (nam barbam non poterant) nutrierunt: omnia luctu & moestitia sui
 conseruatoris & doctoris desiderio maecebant. Certe agri & campi discessu tam
 praedari potest gemere videbant: sperantes ab Ioue illum & pluuiam & siccitatem
 impetrare cum opus esset posse. Ipe Iupiter denique discessum tuum aegre videtur
 tulisse: cum a summo procellosus imber effusus est. Neque id mirum: generis enim
 sui cura dijs erat. Quod eo maximum beniuolentiae signum exiit: quod quidam bar-
 bularum tuam imitati sunt: ut aliquis Philelpho saltem barba similis restitisse in ea
 urbe videretur. Egre dientem vero porta / singuli ordines comitati sunt magistrum
 pudicitiae / censorum morum / patriae salutem. Vt autem paulum lenirent deside-
 rum tui / statuerunt tibi lauream in foro in vestibulo (nam is locus insignior est) lu-
 paris decreuerunt / cum inscriptione honorifica: Philelpho morum adolescentium
 corruptori. O nequissime rabula. O scelus nephandum. O pessime decoctorum
 tu omnino verecundiam pudoremque omnem profuturisti: Num faciem homo / mo-

Acerba ex
clamatio.quo Senas
veneritSocratis pa-
trentia.Ironia fa-
ceta

IN F. PHILELPHVM

ribus beltra semper eris infamis: Nunq̄ ne partem aliquā vāni hominis sumeres?
 Nunq̄ ne tecum Philelphum esse cogitabis: hoc est nequissimum furem / impu-
 rum belluonem / contagiosum rabulam om̄i dignum cruciati. Veniat in mentē
 quē Senis scelera edidisti: occurrant allate manus / turpis expulsiō / solitarius ac fure-
 tius recessus: cum tu solus relicta familia / nescio quare diuerticula querens abdu-
 tus aufugeris: ne incideres in eorum manus qui te vel inuitum ad supplicium ra-
 pere volebant. At tu postea auxisti furcifer: quia laurea insigni caput mularum
 plenum ornare volens: cuius te immeritum ex humilitate dicebas / inscijs omni-
 bus recessisti. Esse enim rem grauem tibi praesertim qui esses leuior animo & cogi-
 bus q̄ credebant onus laurē: quā nisi recessu clandestino euitare nequisses. Nam
 constat illos qui id a te timore creditorū factum dicebat: ut mentiri: cum filios / uxore
 rem / ancillas / libros / vestes / egregiam suppellectilem / bona om̄ia Senis reliquis-
 ses. Qua in re aperte mentiebaris: cum nihil tibi praeter famem / sitim / nuditatem /
 inopiam / ac misella uxoris / liberorūq; corpora superesset. Scribe haec in cōmenta-
 rijs tuis: tradas praclara gesta memorie posterorum: ut extent aliqua tuē singula-
 ris virtutis post mortem. Ex hac tua tam honorifica fuga Bononiam cōcessisti. Et
 quidē mutato ciuitatis statu: cum neq; leges / neq; iudicia in ea valerent. At quā-
 ra omniū gentium alacritate effusa est ciuitas illi obuiam: quem columen patriae /
 specimen studiorum / legum interpretem / ac iuris oratorem eximium arbitrabat.
 Cum lauro ac tripodijs ad portam obuiam prodijt om̄is turba. Ita inter adole-
 rum & iuuentularum choros Bononiam ingressus es: atq; ad palacium triumph-
 specie inter plaudentiū manus ac declamationes ductus. Dona multa in super ob-
 lata: quae tamen vir continens ac liberalis auferre noluit: neq; ad palacium voluit
 diuertere: sed more philosophi incultus / solus horridus / solum barbula splēdidus
 ad cauponulam diuertit: vili abiectocq; cibo ne gratis esset hospitibus contentus.
 Ibi pauculos dies moratus: sediuosorū quorundam opera / quibus lumē tante vici-
 tutis odio erat: homo non verbosus / non factiosus / non maledicus / non mendax
 Philelphus / ciuitate pulsus: Mediolanum profectus est: paulum accusans ingrātā
 urbem: q̄ virtuti / probitatiq; tanti viri / tam eruditi / tam apud Florentiū ac Senen-
 chari ac probati a deo inuidisset: ut se immeritū ciuitate eiecisset. O fax nepharia
 monstrum horridum: nonne statim cum Bononiam intraisti / partium ac seditio-
 num auctor: cum discordiam inter primores capisses serere / timore iniecto a deo
 praiceps & subito effugisti / ut equo alatis pedibus more Mercurij tui videreris.
 Neq; prius abstiteris fuga / q̄ Mutinam peruenisses cum om̄i qui te viderant ex-
 ecratione. Mediolanum tandem appulisti: ubi Principis liberalitas erexit: quales-
 dam mendicitā cum sua beneficentia. Tum quia audierat te aliquando suis par-
 tibus Senis affuisse. Nihil dico in illum principem a d'omnia egregium ac singula-
 rem: nisi quod aliquando cognosceret / tandem se in te portento nephario nutriendi
 impensam atq; operam perdidisse. Satius fuisse canem aut porcellum alere: q̄ per-
 nicosissimum virum. Opus in ea urbe in primis egregium / dignum laude / manda-
 dum profecto memorie / tanq̄ trophēum tuē laudis expectasti: virum ingenio &
 doctrina prestātem / om̄iq; virtute accumulatum: cui valde dissimilem candidum
 nostrum statum tuis maledictis nepharijs ad inimiciam prouocasti / sceleratissi-
 me predo & bonorum hostis. Causasti virum illum egregium te cōtemnere / &
 ferre mores tuos non posse. Sed quis te oro vir doctus aut bonus tua vicia ferre
 potest? Tui similes tecum versantur: te amplectunt: tuae fauent immanitati. Neq;
 enim nisi qui eisdem vitijs delectant possunt te diligere. Fruere hoc bono tuo ma-
 ledicendi: & tanq̄ bubo cauea inclusus / ferale carmen decanta: quod tibi tuisq; lu-
 milibus om̄ibus perpetue mœsticie sit futurum. Praeterij pene incius memorie cul-

Bononiam
quomodo
aduenerit.

Mediolanū
profectus.

Mutinam
peruenit.

pa nobile trophæum/ob gessorum tuorum memoria m: ab nescio quo tue virtus
 nis armulo in Papiâ constitutum. Scis em̄ & alij quoq; sciunt: cum sit vulgata/ licet
 non recens historia: sed scis quendâ/ cuius nomen e memoria effluxit: propter nes
 scio quam honestâ utputo causam/ tibi in publico deambulanti/ humani sterconis
 urineq; plenum vas in heliconiâ ac musis sacrum caput effudisse. Digna unguens
 ta Philelphi vultu. Ip̄m aut̄ vas capiti insertum reliquisse/ galæe militaris loco/ quo
 factus es impurus: corpusq; impurius factum/ te coegit Ticinû statim petere: ves
 tescq; abluere ac corpus. O lauream meritâ conspicuâq; dignam certe quæ Phi
 lelphi caput ac comas ornaret. O spectacula egregiâ virtutisq; testimoniû ingens.
 O spectanda eloquentiæ præmia: quæ nostri oratoris os/ faciendq; tam egregijs
 unguentis ornarent vel honestarent. O simbrias aureas quæ a deo exornarēt cul
 tonis musarum vestes. Hi sunt veri virtutû & eloquentiæ uberes fructus: hæc do
 ctinæ præmia: hi tibi postea demandandi. hæc verè gloriæ parta monumenta.
 Quæ ut extarent diutius: ut quæ gesseret laudem djs potius q̄ tuis meritis accep
 ptam referres in urbe nobili/ in studiôrû gymnasio/ in ipsa eloquentiæ academia:
 ad perpetuam posterorû memoriam deo Sterquilino tanq; beneficij accepti me
 mor templû condidisti: in quo deo illi sacra sepitus posses more tuo facere. Id vero
 tuo sumptu curandû fecisti ac dedicasti cum inscriptione magnifica: ob lauream
 triûphalem huius dei ope Philelphi capiti insertam. Multum profecto debes mi
 hi Philelphæ: qui nomen tuum inter stercorea & fetorem delitescens/ ut fiat notius
 in publicum profero: & ut doctis viris innotescat laborem suscipio. Obiecti mi
 hi nescio quas per dices/ tibi pavones comatuli ministrat. Qui ut domum audens
 nius frequerent uxorem accepisti. Verû pudiciæ mulieris parcam in te: ne imis
 ter artem mentiendi aut scribendi quæ honeste a prudenti viro non possunt refer
 ri. Veritatem tue pb̄tatis signû referet: quod ab alijs qui cum viro pstantissimo
 omiq; laude cumulato cardinali sancti Angeli familiaris vivebat/ dictû audiuit.
 Ad illû cum sepitus Basileam scripsisses/ nuncq; illû prudentissimû virû qui tua flas
 gita nouit legere tuas lras/ tanq; se ditiosissimi portenti voluisse: sed statim cû allate
 erant/ cû ex inscriptione tuas nosset in igne abiecisse. Estimabat em̄ vir ille sanctissi
 mus/ ab homine profligato ac perditâ nil syncerum/ nil honestum/ nil castum pos
 se prodire. Maximû de tua vita egregij ad omnia viri iudicium: qui te indignû iudic
 caret cuius scripta legeret. Fuit olim græcus ignobilis: qui cum nulla virtute/ nulla
 doctrina p̄ditus famam cuperet apud vulgus: quod virtute nequibat/ scelere cõ
 parauit. Incendit em̄ nobile illud templum Dianæ ephesie: quo factis sempiterna
 flagrauit infamia. Id idem tu flamma urbis pestifera/ laudem ex nepharijs sceleris
 bus/ ex linguæ improbitate/ ex honorum obtrectatione/ ex turpitudine vitæ/ ex
 flagitijs moribus/ ex perditis ac profligatis cogitationibus tibi parare voluisti:
 ut te deterrimû esse omnium qui viuunt/ qui tua scripta vel hallucinationes potius
 audiunt/ cognoscant. Quid enim est in te præter ridendam verborû factantia: pue
 rilem doctrinâ: inanem discendi strepitû? quæ dediscere multo est satius q̄ tenere.
 Multos habuisti discipulos multis in locis: dediscendi artem ostentasti: quis ex il
 lis est quæ non multo ut acciperes reddideris stultior em̄? Nonnullos mentiendi fals
 lendiq; artem docuisti. Inter quos quidam Iacobus fauens tui similis admodum
 doctus euasit quem tu exploratorẽ domum meam misisti sepitus: & ille ne tibi in
 turpitudine vitæ q̄edere videretur: de me ad te Senas scripsit docens mentiri. quas
 litteras ad me postmodum quidam amicus attulit. at si unq; perfidus ille in castra
 mea incidere: non verbis/ sed sustibus præmium feret. Hic Philelphi fructus fuit
 it apud Italos: ut discipulos partim stultos redderet: partim efficeret mendaciorû
 ac perfidiæ officinam. Hæc tanta populorum impensa tradita eruditio: hæc præ

Papie quid contigerit.

Inuitus car
dinali sancti Angeli.

De discipulis suis obiectio

Epilogus clara laborum merces: ut pro virtutibus vitia ostentes: stulticiam pro doctrina
 inuidiosus in eundem. Hæc sunt amentissime rabula verba/ crimina modo/ tuo maledico ore conficta.
 Hæc sunt scurra nequissime expressa/ & a te perpetrata flagitia: non maledici ver-
 ba cōiciatoris. Hæc ascitiens a felle scelera manibus fere ipsi deprehensa: per
 ora populi divulgata: non furiosi hominis ridiculi versus atq; insulti. Hæc tuorum
 facinorum demens furcifer inulta stigmata fronti tuæ: quæ ita elata impudensq;
 in publicum prodeunt/ ut infamiam ac turpitudinem ducat pro laurea imperato-
 ria. Hæc deniq; flagitiosissimorum morum/ nephandæ vitæ/ cōsuetudinis reprobæ opera
 testanda. Quæ cum vera esse cognoscas: demiror non te abditurum post lucem
 conspectusq; hominū fugientem abisse in solitudines longinquas: ubi nequitiæ
 philephæ obliuio obscurer. Sed improba mens strogg malo gaudens/ cæcus ani-
 mus/ mores obsceni/ vita perdita/ vitia per cicatricem obducta te præcipit agere
 furiarum stimulis agitant: neq; ullo recto consilio uti sinunt: omni & honesti & tur-
 pis discrimine sublato: Nescis insane: quid enim flagitijs perditus scire potest: Sed
 nescis amentissima belura/ quanti apud doctos viros fiant tui versus: tua scripta
 tuæ detractiones. Satis est tibi ea probari a discipulis tuis: quos inter velut Antiar-
 chus verba iactas/ a felle impudens. Ego Hercule malo me vituperari a te fecido
 cadauere ac turpissimo scurra/ q; laudari: cum a turpi viro/ omniq; scelere inquinat-
 to nulla laus vera prodire putetur: nullam habeat vituperationem. Verum quo-
 niam alter tanq; laboribus suis Hercules/ ita tu sceleribus orbem terrarum lustra-
 sti. Quo nunc te conferes nequissime nebulæ/ si Ducis sumptus atq; impensa tibi
 negetur: Ad quam gentem/ ad quæ loca confugiet mendicitas tua: Totam iam
 Italiam vagus/ extorris/ Parthorum more aliena stipe egens mendicansq; peragra-
 sti. Quid ages si tibi Mediolanensem pecuniam desit: quorum auxilium implorabis: in
 quorum fidem te trades: Scio quid ages. militiam sequeris: ut te Imperatorem ex-
 eratis magni videamus. At vero lixa mercennariæ crux tibi debita te expectat.
 Is enim erit finis spurcissimi ganeonis. Nam cū senserit Princeps ille non laude/
 sed ignominiam potius ex tuis ineptissimis scriptis consequi: mutabit animū. & te
 in tuis fordibus desitescentem eruet aliquando tanq; alterum ex spelunca Cacus
 & debito tuis flagitijs præmio mulcabit. Q. si homines deerunt: Deus ipse sceleris
 ultor & vitam scelestam conscientia flagitiorum afficiet: & mortem debito crucia-
 tur ac poena torquebit.

INVECTIVA QVARTA
INVECTIVA EXCVSATORIA POGGII
& Reconciliatoria cum Francisco
Philelpho.

71

CRIBIS AD ME CERTIOREM TE
factum esse inepcias & deliramenta quaedam aduersus
Philelphū diuulgari per homines stultissimos;
& me eorum dici auctorem. Ego quid stulti diuul-
gent aut loquantur; neque cure mihi fuit unquam; neque
erit; neque etiam scio quid hi de me dicant. Vnū scio.
Quicquid id sit quod deliramenta aut inepcias ap-
pellari possit; non esse meum; qui vel delirare/vel
ineptus esse non conserui. Nec ita ut opinor sum
rudis atque rerum inops; ut queram adiumenta stul-
torum ad vulganda scripta mea: que edere & satis
ruri ipse noui. Quod me non existimes temere ad ma-
ledicendi arma cucurisse; vere & recte arbitraris.
Nam & iam senex non satis comode possūm cur-
rere. & temeritatis culpam semper effugi. Cum ita ad hanc diem vixerim; ut nihil
egerim (de rebus loquor grauioribus) cuius non probabilem rationem possim
reddere. Si contumelia ferre non fuerit; cogites quoque & alijs suum esse ingenium
qui non minus quam Philelphus contumeliam abhorrent. Non autem ita imperio-
sus sis ut tibi conuiciandi/maledicendi/obtrectandi licentiam concessam velis; cæ-
teris vero se tuendi/aut maledicta tua reijciendi facultatem ademptam. Quod vero
vis ut me purgem vel accusem; neutrum (neque enim est opus) libet facere. Nam &
satis sum mundus & valitudine prospera: ut purgatione aliqua non egeam. Et
accusare me tanquam alicuius erroris aut criminis reus/a quibus longe absūm/stultis-
simū videretur. Quod a te vis deferri si quid aduersum te sit scriptum: id eorum cur-
ra sit ad quos hoc spectat. Nam mea id minime refert. Quod postremo non cupis me
as inimicias; neque ego ita idem tuas. Daboque operam ut nullus mihi iure possit ef-
se inimicus. Nam ego ita didici: non homines/ sed vitia esse odio habenda. Tu qua
liberque sis/ & animo & corpore recte valeas opto. Florentiæ die. xiiij. Martij.

Faceta res
sponsio.

ere. & temeritatis culpam semper effugi. Cum ita ad hanc diem vixerim; ut nihil
egerim (de rebus loquor grauioribus) cuius non probabilem rationem possim
reddere. Si contumelia ferre non fuerit; cogites quoque & alijs suum esse ingenium
qui non minus quam Philelphus contumeliam abhorrent. Non autem ita imperio-
sus sis ut tibi conuiciandi/maledicendi/obtrectandi licentiam concessam velis; cæ-
teris vero se tuendi/aut maledicta tua reijciendi facultatem ademptam. Quod vero
vis ut me purgem vel accusem; neutrum (neque enim est opus) libet facere. Nam &
satis sum mundus & valitudine prospera: ut purgatione aliqua non egeam. Et
accusare me tanquam alicuius erroris aut criminis reus/a quibus longe absūm/stultis-
simū videretur. Quod a te vis deferri si quid aduersum te sit scriptum: id eorum cur-
ra sit ad quos hoc spectat. Nam mea id minime refert. Quod postremo non cupis me
as inimicias; neque ego ita idem tuas. Daboque operam ut nullus mihi iure possit ef-
se inimicus. Nam ego ita didici: non homines/ sed vitia esse odio habenda. Tu qua
liberque sis/ & animo & corpore recte valeas opto. Florentiæ die. xiiij. Martij.